

KYSELY DIAKONIA-AMMATTIKORKEAKOULUN VIITTOMAKIELENTUL-
KIN KOULUTUSOHJELMAN TULKKAUSHARJOITUSMATERIAALEISTA

Marika Ylikylä ja Maria Mattelmäki

Opinnäytetyö, kevät 2013

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Viittomakielentulkin koulutusohjelma

Viittomakielentulkki (AMK)

TIIVISTELMÄ

Mattelmäki, Maria & Ylikylä Marika. Kysely Diakonia-ammattikorkeakoulun viittomakielentulkin koulutusohjelman tulkkausharjoitusmateriaaleista. Diakonia-ammattikorkeakoulu, kevät 2013, s.53, 2 liitettä. Viittomakielentulkin koulutusohjelma, viittomakielentulkki (AMK).

Opinnäytetyön tavoitteena oli kartoittaa, millaiselle tulkkausharjoitusmateriaalille on tarvetta Diakonia-ammattikorkeakoulussa. Teimme Webropol-kyselyn tulkkausharjoitusmateriaalista ja lähetimme sen viittomakielen ja tulkkauksen lehtoreille sekä toisen, kolmannen ja neljännen vuoden viittomakielentulkkiopiskelijoille.

Kysely oli kaksiosainen ja ensimmäisessä osiossa keskityimme tulkkausharjoitusmateriaalin nykytilanteeseen, jossa opiskelijat saivat kertoa mielipiteensä nykyisen tulkkausharjoitusmateriaalin laadusta. Kartoitimme myös, onko uudelle tulkkausharjoitusmateriaalille tarvetta ja onko sitä tarpeeksi opiskelijoiden saatavilla. Kyselyn toisessa osiossa selvitimme vastaajien näkemyksiä hyödyllisestä tulkkausharjoitusmateriaalista, kuten materiaalin kestosta, ikäryhmistä ja aihepiireistä. Vastausten perusteella muodostimme yhteenvedon opiskelijoiden toiveita vastaavasta tulkkausharjoitusmateriaalista. Työmme teoria osuudessa tarkastellaan kielenoppimista itseohjautuvuuden näkökulmasta sekä tulkkauksen oppimista ja tulkkausprosessia.

Vastauksista kävi ilmi, että oppitunneilla tulkkausharjoitusmateriaalien käyttöä pitää lisätä ja materiaalin pitää olla opiskelijoiden saatavilla. Vastaajien mielestä olemassa olevat tulkkausharjoitusmateriaalit ovat kuvan ja äänenlaadun suhteen heikkoja ja häiriötekijät vievät energiaa itse tulkkausprosessista. Vastaajien mukaan uutta tulkkausharjoitusmateriaalia tarvitaan ja sen tulee olla aiheisisällöltään monipuolista. Uuden tulkkausharjoitusmateriaalin tulisi olla kahdensuuntaista asioimistulkkauksena.

Asiasanat: kielen ja tulkkauksen oppiminen, tulkkauksen, tulkkausharjoitusmateriaali, viittomakieli, Webropol-kysely

ABSTRACT

Mattelmäki, Maria and Ylikylä, Marika

A questionnaire on interpreting exercise material in the degree programme of Sign Language Interpretation in Diaconia University of Applied Sciences.

53 p., 2 appendices, Language: Finnish. Turku, Spring 2013.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree programme in Sign Language Interpretation. Degree: Bachelor of Humanities.

The aim of this thesis was to survey what kind of interpreting exercise material would be best for educational purposes in the degree programme of Sign Language Interpreting. In order to collect expert viewpoints on the matter, an extensive opinion poll was made for the 2nd, 3rd, and 4th year students and the teachers of Diaconia University of Applied Sciences.

A Webropol questionnaire was used to collect data. The questionnaire had two parts and in the first part we surveyed the present state of the already existing interpreting material. In the second part we wanted to gather information on what kind of material would most benefit the students. The answers received through the questionnaire were used to outline an ideal interpreting material. Theories on language learning and interpreting learning process were used as background material for this thesis.

The answers showed that new, good quality interpreting material is needed, because any interference takes energy off from the actual interpreting process. The new interpreting material should preferably be two-way interpreting and easily accessible for the students. The answers also showed that the new interpreting material should concentrate on community interpreting.

Key words: Interpreting, interpreting exercise material, language learning and interpreting learning, Sign language, Webropol questionnaire

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 VIITTOMAKIELI.....	6
3 TULKKAUS	8
3.1. Simultaanitulkkaus ja konsekutiivitulkkaus	9
3.2. Asioimistulkkaus ja opiskelutulkkaus.....	11
4 VIITTOMAKIELENTULKKI	12
4.1. Viittomakielentulkkipäätöksen historia.....	13
4.2. Viittomakielentulkkipäätös nykyään	13
5 KIELENOPPIMINEN.....	15
5.1. Itseohjautuvuus kielen oppimisessa	17
5.2. Harjoitusten ja tehtävien vaikutus kielen oppimiseen	17
6 TULKKAUKSEN OPPIMINEN JA TULKKAUSPROSESSI	19
7 WEBROPOL-KYSELY TULKKAUSHARJOITUSMATERIAALISTA	23
7.1. Kyselyn ensimmäisen osion vastaukset	24
7.2. Kyselyn toisen osion vastaukset	30
7.3. Vastausten yhteenveto	39
8 POHDINTA.....	40
LÄHTEET	43
LIITTEET	46
Liite 1. Saatekirje.....	46
Liite 2. Webropol-kysymykset.....	47

1 JOHDANTO

Tarkoituksenamme oli selvittää opinnäytetyössämme, millaista tulkkausharjoitusmateriaalia toivotaan viittomakielentulkkiopiskelijoille. Teimme kyselyn Turun Diakonia-ammattikorkeakoulun opettajille sekä toisen, kolmannen ja neljännen vuosikurssin opiskelijoille. Webropol-kysely oli kaksi osainen ja ensimmäisessä osiossa kysyimme tulkkausharjoitusmateriaalin nykytilanteesta ja sen saatavuudesta. Kyselyn toisessa osiossa kartoitimme vastaajien toiveita ja vaatimuksia uuteen tulkkausharjoitusmateriaaliin liittyen. Analysoimme kysymyksistä saadut vastaukset ja teimme niistä yhteenvedon, jonka pohjalta voidaan tulevaisuudessa rakentaa opiskelijoiden ja opettajien toiveita vastaavaa tulkkausharjoitusmateriaalia. Opinnäytetyössämme käytimme tietoperustana kielen oppimisen ja tulkkauksen oppimisen näkökulmaa sekä opiskelussa käytettävien harjoitustehtävien vaikutusta oppimiseen.

Viittomakielen tulkkikoulutus on tällä hetkellä nelivuotinen ja tutkinnon suoritus edellyttää 240 opintopistettä. Monipuoliset harjoitukset ovat koulutuksen aikana tärkeitä ja ne ovat merkittävässä osassa tulkkauksen oppimisen kannalta.

Päädyimme tähän aiheeseen omien kokemusiemme kautta. Opiskelujemme aikana videomateriaalit ovat olleet vanhentuneita VHS-tallenteita, joissa kuvanlaatu on ollut heikko. Halusimme opinnäytetyössämme selvittää, mitä mieltä muut opiskelijat ja lehtorit ovat tulkkausharjoitusmateriaalista. Valitsimme opinnäytetyöaiheemme myös, koska haluamme korostaa tulkkausharjoitusmateriaalin tärkeyttä opinnoissa ja osallistua kyselystämme saaduilla vastauksilla tulkkausharjoitusmateriaalin kartoitukseen.

2 VIITTOMAKIELI

Viittomakieli on luonnollinen kieli ja koska se ei ole kansainvälistä, käytämme opinnäytetyössämme suomalaisesta viittomakielestä termiä viittomakieli. Viittomakieli on yksi vähemmistökielistä Suomessa ja se kehittyi paljon 1800-luvulla Carl Oscar Malmin vaikutuksesta. Carl Oscar Malmia kutsutaan Suomen viittomakielen isäksi. (Raino 2000, 35.) Viittomakieleen kuuluu eleitä, ilmeitä ja käsien liikkeitä. Viittomakieli on visuaalista ja perustuu näköaistiin, koska se on enimmäkseen kuurojen käyttämä kieli. (Takala 2002, 30.) Viittomakielellä ei ole kirjoitettua ulkomuotoa tai kirjoitettua kulttuuria, mutta siinä on eri tyylilajeja ja murteita (Malm & Östman 2000, 9). Viittomakielessä esiintyy murteita alueellisesti ja sosiaalisesti (Hynynen, Pyörre & Roslöf 2003, 67).

Suomalaisen viittomakielen tutkiminen aloitettiin 1980-luvulla ja vuonna 1985 Terhi Rissanen julkaisi kirjan Viittomakielen perusrakenne (Hynynen, Pyörre & Roslöf 2003, 68). Viittomakielen rakenne ja kielioppi eroavat puhutusta suomen kielestä. Viittomakieli koostuu yksittäisistä viittomista, niin kuin puhuttu kieli sanoista. Yksittäinen viittoma koostuu käsimuodosta, paikasta, käden liikkeestä, orientaatiosta ja ei-manuaalisista elementeistä. Viittomissa käsimuoto tarkoittaa sormien asentoa viittoman aikana ja paikalla tarkoitetaan kohtaa, jossa viittoja tuottaa viittoman. Paikka voi olla kehon alueella tai viittojan edessä olevassa viittomatilassa. Liike on käden tekemä liike viittoman aikana, ja orientaatio taas tarkoittaa kämmenen sekä sormien suuntaa viittomaa tehtäessä. (Takala 2002, 31.) Ei-manuaaliset elementit kuuluvat vahvasti viittomakieleen, ja ne kuuluvat myös yksittäisiin viittomiin. Ei-manuaalisilla elementeillä tarkoitetaan suun asentoja ja kasvojen liikkeitä ja ilmeitä. (Jantunen 2003, 28.)

Viittomakielen rakennetta on tutkittu Suomessa vähän ja siksi selviä ja johdonmukaisia kielioppisääntöjä on vaikea antaa (Rissanen 2000, 147). Kun viittomakielen rakennetta tutkitaan lisää, on tulkkien yhä helpompi analysoida

da käyttämiään kielioppirakenteita ja sanastoa sekä kehittää itseään niissä yhä paremmaksi (Hynynen, Pyörre, Roslöf 2003, 68).

Termi viittomakielinen on yleistynyt Suomessa nopeasti. Viittomakielinen henkilö määrittelee itse itsensä ja viittomakielisten ryhmään voi kuulua kuuroja, huonokuuloisia, kuuroutuneita. Viittomakielisten ryhmään voi kuulua myös sellaiset myös sellaiset kuurot tai kuulevat henkilöt, joille viittomakieli on ensikieli tai äidinkieli. (Jokinen 2000, 80.) Suomalainen viittomakieli on noin 5000 suomalaisen kuuron äidinkieli ja viittomakielisiä on Suomessa yhteensä noin 14 000. Viittomakieliset ovat sekä kielellinen että kulttuurinen vähemmistöryhmä. Termi viittomakielinen liittyy vahvasti henkilön identiteettiin sekä ylpeyteen omasta kielestä ja kulttuurista. Suomalaisen viittomakielen lisäksi Suomessa käytetään suomenruotsalaista viittomakieltä, jolla on käyttäjiä noin 300. Suomeen on muuttanut myös muita viittomakieliä äidinkielenään käyttäviä kuuroja eri puolilta maailmaa. Historiassa kuuroja on kuulovamman takia syrjitty ja termi viittomakielinen korostaakin nykyään enemmän kielellistä ja kulttuurista vähemmistöryhmää kuin vammaisten ryhmää. (Malm & Östmann 2000, 10–11.)

3 TULKKAUS

Tässä opinnäytetyössä käytetään termiä tulkkaus puhuttaessa viittomakielen tulkkauksesta. Tulkkaus on pohjimmiltaan informaation käsittelyprosessi. Tulkkauksen onnistumiseen ei riitä, että tulkki osaa koodata kieltä toiselle kielelle, vaan tulkin on myös ymmärrettävä ja tuotettava merkityksellisiä viestejä. Puhuttujen kielten välisen ja puhutun ja viitotun kielen välisen tulkkauksen keskeinen ero on viestintäkanavan valinnassa ja käytössä. Viittomakielen tulkkauksessa tulkki käyttää visuaalista viestintäkanavaa, mikä mahdollistaa monikerroksisen viestin välityksen. (Tommola 2006, 128–129.)

Tulkkaus on pohjimmiltaan kielen merkityksen välittämistä toiselle kielelle. Tulkin on irrottauduttava kielen pintamuodoista ja välitettävä kielen lisäksi myös kielensisäinen merkitys. (Tommola 2006, 137, 139.) Tulkin on prosessoitava saamansa tieto nopeasti ja tuotettava eheitä ja oikeakielisiä lauseita, koska tulkkaus tapahtuu aina hetkessä (Hynynen, Pyörre & Roslöf 2003, 61). Tulkkauksessa kielen prosessointiaika on melko lyhyt (SoleOps 3.4.6.2005–2012. Diakonia—ammattikorkeakoulu).

Tulkkia tarvitaan tilanteissa, joissa osapuolilla ei ole yhteistä kieltä (Hynynen, Pyörre & Roslöf 2003, 64). Heidän välillään toimii viittomakielentulkki, joka tuntee molempien osapuolien kulttuurin. Tulkin tehtävänä on avata lähde tekstiä samalla tavalla kuin kääntämisessä. Viittomakielentulkin täytyy tuoda esille lähdekielellä oleva implisiittinen tieto, jota kohdekulttuurin edustaja ei voi ennalta tietää. (Hynynen, Pyörre & Roslöf 2003, 174.)

Tulkkaustilanteet voivat liittyä asioimiseen, harrastuksiin, opiskeluun tai työhön. Tulkin työkuva on näin ollen laaja. Tulkkausympäristöt voivat vaihtua monesti päivässä ja tulkkauksen aikana ei ole aikaa käyttää sanakirjaa tai mietiskellä lopputulosta. Tilanteet etenevät nopeasti ja tulkin tehtävä on saada tilanne sujumaan kielelliseltä kannalta mahdollisimman jouhevasti. Tulkilta vaaditaan siis joustavuutta ja sopeutumiskykyä. (Mikkonen 2002, 235–237.)

Tulkkaukseen valmistautuminen on erittäin tärkeää, koska ennakkotietojen avulla tulkki pystyy jäsentelemään tietoa ja ennakoimaan tulevia haasteita. Tulkin tehtävänä on tulkata aina puolueettomasti eikä tulkki toimi milloinkaan avustajana. Kukaan ei ole yksin tulkin asiakas vaan kaikki tulkkaustilanteeseen osallistujat ovat tulkkauksen kannalta samanarvoisessa asemassa. (SoleOps 3.4.6 2005–2012. Diakonia-ammattikorkeakoulu.) Parhaimmillaan tulkkaustilanne on kulttuurienvälisen ymmärryksen edistämistä, vuorovaikutuksen tuntemusta, kielellisesti tarkkaa ja vaiherikasta viestinnän ammattilaisen työtä (Leinonen 2003, 302).

3.1. Simultaanitulkkaus ja konsekutiivitulkkaus

Tulkkauksessa eniten käytetyt tulkkaustavat ovat simultaanitulkkaus ja konsekutiivitulkkaus. Tulkkaustavan valintaan vaikuttavat tulkkaustilanne, ympäristö ja osallistujat. (Tommola 2006, 128.)

Simultaanitulkkaus on viittomakielen tulkkauksessa yleisimmin käytetty tulkkaustapa. Simultaanitulkkauksessa kieltä vastaanotetaan ja tuotetaan samanaikaisesti. Tulkin on jaettava tarkkaavaisuutensa lähdekielisen viestin ymmärtämisen ja kohdekielelle tuottamisen välille. Simultaanitulkkaus mahdollistaa viestin vastaanottamisen ja tuottamisen lähes reaaliajassa. Sanasto- ja tuotoksen muotoiluprosessin nopeus tilanteessa on ratkaisevaa tulkkauksen onnistumisen kannalta. (Tommola 2006, 134.) Toisaalta tulkkikoulutuksen aikana olemme huomanneet, että suomen kielen ja viittomakielen kielipilliset rakenteeseen liittyvät erot pakottavat tulkin pitämään tulkkauksessaan viivettä, jotta viesti saadaan tuotettua mahdollisimman oikeakielisesti. Viiveellä tarkoitetaan aikaa, joka jää lähdekielisen viestin kuulemisen tai näkemisen ja kohdekielisen tuotoksen väliin (Hynynen, Pyörre & Roslöf 2003, 61). Simultaanitulkkaus on toimiva tulkkausmuoto, koska tilanteen kaikki osapuolet voivat reagoida toisen viestiin heti (Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto, 2013).

Simultaanitulkkauksen onnistuminen riippuu myös olosuhteista. Tulkkaustilanteessa voi olla vaikeuksia kuulla puhujaa tai nähdä viittojaa, jolloin tulk-

kaustilanne hankaloituu. Tällaisia esteitä kohdatessa tulkki voi kysyä tärkeitä kysymyksiä, pyytää tarvittaessa tulkattavia toistamaan tai tulkkauksen ammattilaisena informoida tilanteeseen osallistujia viittomakielen tulkkauksen onnistumisen edellytyksistä. (Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto, 2013.) On tärkeää, että tulkin välittämä kieli on korrektia ja täsmällistä ja se sisältää kaikki kieliopilliset elementit (Mikkonen 2002, 239).

Toisin kuin simultaanitulkkauksessa konsekutiivitulkkauksessa voidaan tulkita ajallisesti hyvinkin pitkiä asiakokonaisuuksia. Konsekutiivitulkkauksessa tulkki tulkaa vasta lyhyen tai pidemmän puheenvuoron päätyttyä. Tulkki voi muistin tukemiseksi kirjoittaa avainsanoja tai lyhyitä lauseita muistiin, jotta voi tulkita heti tulkattavan henkilön puheenvuoron jälkeen. Puheenvuoron kesto vaihtelee riippuen tilanteesta ja osallistujista. Joskus tulkattava puheenvuoro voi jatkua pitkään, mutta yleensä puheenvuorot jaksotetaan tulkin muistikapasiteetin mukaan sopiviin asiakokonaisuuksiin. (Saresvuo & Ojanen 1988, 21.) Konsekutiivitulkkauksessa tulkin muisti on keskeisessä osassa tulkkauksen onnistumisen kannalta (Hietanen 2003, 287). Tulkki ei voi ainoastaan kuunnella viestiä, vaan sisällöt on analysoitava syvällisesti, jotta myöhemmin suuretkin asiakokonaisuudet pystytään palauttamaan mieleen muistista (Tommola 2006, 134.) Koska konsekutiivitulkillä on enemmän aikaa hioa lopputuotosta, tutkimusten mukaan konsekutiivitulkki onnistuu muotoilemaan kohdekielisen tuotoksen oikeakielisemmäksi kuin simultaanitulkki (Mikkonen 2002, 237).

Viittomakielinen yhteisö Suomessa on paitsi kielellinen vähemmistö, myös kulttuurivähemmistö (Malm & Östman 2000, 10). Tulkkauksilanteessa tulkin on tunnettava lähdekielen ja kohdekielen väliset rakenteelliset ja kulttuuriset erot sekä välitettävä niiden sisältämiä hienovaraisia viestejä. Jos tulkki ei osaa välittää keskustelun sävyjä oikein, voi tulkkauksen aiheuttaa väärin ymmärrystä osapuolien kesken. (Saresvuo & Ojanen 1988, 103.)

3.2. Asioimistulkkaus ja opiskelutulkkaus

Asioimistulkaustilanteet liittyvät jokapäiväiseen elämään elämässä ja tulkki voidaan tilata arkisiin tilanteisiin kuten terveydenhoitoon, perheeseen ja kotiin liittyviin asioihin. Nykyään viittomakielentulkki tilataankin moniin erilaisiin tapahtumiin. (Mikkonen 2002, 234.) Asioimistilanteesta riippuen tulkkausmuotona käytetään sekä simultaani- että konsekutiivitulkkausta (Mikkonen 2002, 237). Asioimistulkkauksessa keskeisinä elementteinä ovat viestintätilanne ja tulkkaukseen osallistuvien aiheuttamat erityisvaatimukset, kuten kulttuurierojen välittäminen (Tommola 2006, 129).

Opiskelutulkkauksessa tulkkaus tapahtuu taas enimmäkseen kouluissa ja tulkki toimii usein vain yhden ihmisen tulkkina (Hynynen, Pyörre & Roslöf 2003, 115, 117). Verrattuna asioimistulkkaukseen, opiskelutulkkauksessa tulkki on intensiivisemmässä roolissa viittomakielisen asiakkaan kaksikielisyiden kehityksessä (Seal 1998, 126). Opiskelutulkkauksessa on suositeltavaa, että sama tulkki tai tulkipari pysyy koko ajan, koska tällöin tulkin, asiakkaan ja muun ympäristön yhteistyö on sulavampaa. Opiskelutulkkauksessa käytetään yleensä simultaanitulkkaustapaa. (Mikkonen 2002, 237, 239.)

Viittomakielisiä opiskelee nykyään melkein kaikilla koulutusasteilla ja esikoulusta yliopistoon asti koulussa on mukana viittomakielentulkkeja. Opiskelutulkin työ on tulkata ja välittää kaikki mitä luokkatilanteessa keskustellaan ja myös mitä viittomakielinen asiakas haluaa sanoa. (Mikkonen 2002, 235.)

Opetustilanteessa käytettävät materiaalit ja opetukseen liittyvät käytännön asiat selvitetään opiskelutulkille etukäteen, jotta oppitunnit sujuisivat moitteettomasti tulkkauksen kannalta. Tulkin paikka on yleensä opettajan vieressä, koska viittomakielinen asiakas pystyy näin näkemään opettajan ja ympäristön tapahtumat sekä tulkin samaan aikaan. Tämä on visuaaliselle asiakkaalle tärkeää. (Mikkonen 2002, 239.) Opiskelutulkkaus koetaan usein henkisesti raskaammaksi kuin asioimistulkkaus, koska tulkki ei voi itse päättää työpäiviensä pituutta (Hynynen, Pyörre & Roslöf 2003, 118).

4 VIITTOMAKIELENTULKKI

Viittomakielentulkki on kielen ja kulttuurin asiantuntija sekä tulkkauksen ja viestinnän ammattilainen (Laine 2006, 144). Viittomakielentulkki työskentelee viittomakielisten ja suomenkielisten henkilöiden tulkkina. Tulkki tulkkaa tilanteissa, joissa kaikki eivät osaa samaa kieltä ja toimii paitsi kielen myös kulttuurin välittäjänä. Tulkin työnkuvaan kuuluu tulkata puolueettomasti puhutusta kielestä viitotulle kielelle ja päinvastoin. (Mikkonen 2002, 236–237.) Tulkin on eläydyttävä tilanteeseen, sillä tulkkaus ei ole ainoastaan oikeiden viittomien viittomista oikeassa järjestyksessä (Roslöf & Veitonen 2006, 163).

Tulkin työhön kuuluu tulkkaustilanteisiin valmistautuminen ja jatkuva uuden tiedon etsiminen ja sen oppiminen. Tulkin rooli tulee olla selkeästi esillä tulkkaustilanteessa. Tilanteeseen sopiva vaatetus ja selkeä ammattimaisuus kuuluvat tulkin rooliin. (Hynynen, Pyörre & Roslöf, 2003, 70.) Viittomakielentulkin tärkein tehtävä on välittää lähtökielinen informaatio, tekstin funktio, tulokielelle huomioiden asiakkaan käyttämä kieli ja rekisteri (Mikkonen 2002, 236).

Tulkille tärkeä taito on kyky jakaa tarkkaavaisuus usean tehtävän välillä samanaikaisesti (Tommola 2006, 142). Tulkilta edellytetään moniosaamista useilta eri aihealueilta ja jo koulutuksen aikana opiskelijan on kerättävä järjestelmällisesti muun muassa erilaisia termejä ja fraaseja viittomakielestä ja suomen kielestä. (Saresvuo & Ojanen 1988, 91). Monissa tutkimuksissa, joissa on pyritty arvioimaan tulkin suoritusta, keskeisiä ovat olleet kolme seikkaa: sisällön välittyminen, kielenkäyttö, ja esiintyminen tulkkina (Saresvuo & Ojanen 1988, 100).

4.1. Viittomakielentulkkipikoulutuksen historia

Kuurojen Liitto aloitti viittomakielentulkkipikoulutuksen vuonna 1978 viikonloppukursseilla, jotka kestivät 170 tuntia. Turun kristillisellä opistolla alkoi syksyllä vuonna 1983 viittomakielentulkkipikoulutus, joka oli ensin vuoden mittainen koulutus. Vuonna 1986 viittomakielentulkkipikoulutus siirtyi kouluhallituksen alaiseksi ammatilliseksi koulutukseksi. Valtioneuvosto laajensi viittomakielentulkkipikoulutusta vuodesta kahdeksi vuodeksi ja sen jälkeen vielä pidentä sen kolmivuotiseksi, 120 opintoviikon mittaiseksi. Vuonna 1986 myös Pohjois-Savon kansanopistossa, Kuopiossa, alkoi viittomakielen tulkkipikoulutus. (Hynynen, Pyörre & Roslöf 2003, 21–22.)

Viittomakielentulkin tutkinto muuttui ammattikorkeakoulutasoiseksi koulutukseksi vuonna 1998 ja samalla laajeni 140 opintoviikkoon eli 3,5 vuoteen. Turun kristillisen opiston koulutus siirtyi Diakonia-ammattikorkeakouluun ja Pohjois-Savon viittomakielentulkin kansanopistokoulutus siirtyi Humanistisen ammattikorkeakoulun Kuopion yksikköön. Viittomakielen tulkkipikoulutus alkoi vuonna 2000 myös Humanistisen ammattikorkeakoulun Helsingin yksikössä. Vuoden 2003 syksystä lähtien viittomakielentulkkipikoulutus on ollut nelivuotinen. (Hynynen, Pyörre & Roslöf 2003, 22.)

4.2. Viittomakielentulkkipikoulutus nykyään

Nykyään viittomakielentulkkipikoulutus on laajuudeltaan 240 opintopistettä, joka vastaa 160 opintoviikkoa. Viittomakielentulkkejä valmistuu vuosittain yhteensä 40 – 50. (Suomen viittomakielen tulkit ry, i.a.) Diakonia-ammattikorkeakoulussa viittomakielentulkkipikoulutuksen aikana paneudutaan monipuolisesti eri osa-alueisiin. Nykyään opinnot ovat teemoitettu lukukausittain, jotta opiskelijan käytännön osaaminen etenee ja teoriapohja kehittyä selkeästi kohti laadukkaasta tulkkaus- ja ammattitaitoa. (SoleOps 3.4.6.2005—2012. Diakonia-ammattikorkeakoulu.)

Työelämään liittyvät harjoittelujaksot ovat tärkeässä osassa koulutusta. Harjoittelussa perehdytään tulkin rooliin ja käytännön asioihin ohjaajan avustuk-

sella. Diakonia-ammattikorkeakoulussa tulkkikoulutus on yhteydessä työelämään. Syksystä 2010 opetussuunnitelmaan on lisätty muiden harjoittelujen rinnalle työelämässä oppiminen, jonka tulkkiryitys, DiakOppi tarjoaa. Tässä harjoittelussa lehtori ja opiskelija toimivat tulkkiparina eri asioimistilanteissa. Työharjoitteluissa viittomakielentulkkio opiskelija näkee tulevan asiakaskuntansa. Ammatilliset opinnot kuuluvat koulutukseen ja näissä opinnoissa perehdytään tulkin ammatilliseen puoleen, tulkkaukseen. (SoleOps 3.4.6.2005—2012. Diakonia-ammattikorkeakoulu.)

Vuoteen 2013 asti opiskelijat voivat neljäntenä vuotena suuntautua vaihtoehtoihin ammattiopintoihin, jotka ovat Diakonia-ammattikorkeakoulussa viittomien opetuksen pedagogiset opinnot, eri asiakasryhmät tai monikulttuurisuus ja projektit. Näistä vaihtoehtoista opiskelija valitsee yhden, syventääkseen tietojaan ja taitojaan itseään kiinnostavalla osa-alueella. Vaihtoehtoisten ammattiopintojen ohella, opiskelija voi valita vapaasti valittaviin opintoihin kirjoitustulkkauksen opinnot. (SoleOps 3.4.6. 2005—2012. Diakonia-ammattikorkeakoulu.)

Vuonna 2011 otettiin käyttöön uusi opetussuunnitelma, jonka tarkoituksena on laajentaa ja syventää opintoja, jotta ne vastaavat paremmin työelämän vaatimuksia. Verrattuna aikaisempaan opetussuunnitelmaan, nykyään opiskelija voi valita vielä lisäksi tulkkauksen puhetta tukevilla ja korvaavilla kommunikaatiomenetelmillä puhevammaisille henkilöille, eikä vain keskittyä viittomakielen tulkkaukseen. Valinta tehdään toisen vuoden lopulla. (SoleOps 3.4.6. 2005—2012. Diakonia-ammattikorkeakoulu.)

5 KIELENOPPIMINEN

Käsitlemme tässä kappaleessa kielenoppimista ja vasta seuraavassa tulkkauksen oppimista, koska kielenoppiminen on tapahduttava ennen tulkkauksen oppimista. Toisen ja vieraan kielen oppiminen on perinteisesti kuulunut soveltavan kielitieteen tutkimuskenttään. Soveltava kielentutkimus kattaa lähes kaiken empiirisen kieleen ja kielenkäytön tutkimuksen. Opiskelijan kiinnostus on hyvä lähtökohta oppimiselle. (Kalaja, Alanen & Dufva 2011, 18–23.)

Kielitaidon tasojen kuvausasteikon mukaan kielen oppimista voidaan arvioida kolmen päätyypin avulla. Kyselyssämme (liite 2) olemme itse jaotelleet kolme tulkkaustasoa, jotka muodostimme käyttäen kielitaidon tasojen kuvausasteikkoa. Alkeistasolla (A) oleva kielen opiskelija hallitsee tavalliset sanat ja yksinkertaiset lausumat, kuten henkilökohtaiset kysymykset. Puheen ymmärtäminen edellyttää normaalia hitaampaa puhetta ja vaatii toistamista. Alkeistasolla olevan opiskelijan ääntämisessä on usein ongelmia, jotka johtavat väärinymmärryksiin. Vapaassa tuottamisessa esiintyy paljon virheitä. (Opetushallitus 2012, 20.4.2013.)

Keskitasolla (B) oleva opiskelija ymmärtää jokapäiväiseen elämään liittyviä teemoja, laajaa sanastoa ja yleiskieltä. Opiskelija ymmärtää puhujan tarkoituksen, asenteen, muodollisuusasteen ja tyylin. Nopea syntyperäisten keskustelu aiheuttaa ymmärtämisongelmia. Ääntäminen on selkeää ja vapaa tuottaminen toimivaa. Opiskelija hallitsee kieliopin hyvin ja hänellä on keinoja ilmaista asia usealla eri tavalla. (Opetushallitus 2012, 20.4.2013.)

Edistyneen tason (C) opiskelija ymmärtää vaivattomasti pitkiä puheenvuoroja vaikka puheenvuorot eivät olisikaan selkeästi jäsennelty. Opiskelija tunnistaa puhujien väliset suhteet ja tarkoitusperät. Opiskelija osaa käyttää kieltä monissa eri sosiaalisissa tilanteissa, mutta hyvin murteellinen puhekieli tuottaa vaikeuksia. Tyyli- ja laajuuksien vaihtelu saattaa tuottaa vaikeuksia, mutta viestintä on sujuvaa ja lausepaino on kohdillaan myös spontaanissa ilmaisussa.

Opiskelijalla on laaja sanavarasto, jota pystyy käyttämään tilanteeseen sopivalla tavalla. Kieliopin hallinta on hyvää eivätkä opiskelijan tekemät virheet rajoita ymmärtämistä. (Opetushallitus 2012, 20.4.2013.)

Kielen oppiminen on prosessi, jonka tuloksena oppijan kielitaito vähitellen kehittyy. Kielen syvälinen oppiminen vaatii enemmän aikaa uuden prosessoimiseen kuin pelkkä tietojen vastaanottaminen ja pinnallinen omaksuminen (Koro 2000, 42.)

Vieraan kielen oppimiseen liittyviä keskeisiä arviointiin vaikuttavia tekijöitä ovat opiskelijan kielenkäytössä esiintyvät virheet esimerkiksi sanavalinnoissa tai ääntämisessä, ja kielen oppimisen vaiheiden tarkastelu, kuten millaisten vaiheiden kautta kysymys- tai kieltolauseiden muodostaminen etenee oppijan kielessä. Opiskelijan aiemmin omaksumat oppimistavat opetella, esimerkiksi sanoja, vaikuttaa koko kielen oppimiseen. (Kalaja, Alanen & Dufva 2011, 18–24.)

Oppimisympäristö ja ulkopuolinen maailma vaikuttavat kielen oppimiseen vahvasti ja kieltä omaksuakseen opiskelija tarvitsee kontaktin opeteltavaa kieltä käyttävään kieliyhteisöön. Vuorovaikutus luokkayhteisössä sekä opeteltavaa kieltä käyttävien kanssa on hyvin tärkeää vieraan kielen oppimisen kannalta. (Kalaja, Alanen & Dufva 2011, 18–24.)

Kielen oppimiseen vaikuttavat opiskelijan äidinkielen ja vieraan kielen väliset sisällölliset ja rakenteelliset vaikutussuhteet. Kuitenkin myös yleiset, kielestä riippumattomat piirteet voivat hidastaa tai edistää oppimisprosessia. Vieraan kielen oppimiseen vaaditaan opiskelijalta itseohjautuvuutta ja motivaatiota, sillä ilman näitä oppimisen edistyminen on työlästä. (Kalaja, Alanen & Dufva 2011, 23–24.) Kielen oppimisessa korostuu myös opiskelijan autonominen ajattelu, joka tarkoittaa uuden asian kriittistä arviointia, asian harkintaa, vertailua ja seurausten ymmärtämistä. Kielen opetuksessa opettajien kuuluu korostaa opiskelijan itseohjautuvuutta ja autonomiaa. (Front 2003, 133–134.)

5.1. Itseohjautuvuus kielen oppimisessa

Kognitiivisen oppimiskäsityksen mukaan uuden oppimisessa on keskeisintä opiskelijan aktiivinen itseohjautuvuus. Ei riitä, että opiskelija on vain mukana oppimisympäristössä, vaan uuden tiedon sisäistäminen edellyttää opiskelijan omaa aktiivista toimintaa oppimisen edistämiseksi. Oppiakseen opiskelijan on ohjattava itsenäisesti oppimisprosessia ja opittava virheistään sekä onnistumisen kokemuksista. Itsereflektointi on tärkeää ja opiskelijan tulisi analysoida omaa toimintaansa ja oppimista prosessin kaikissa vaiheissa. Aikuisen keskeinen oppimisstrategia onkin reflektiivisyys oppimisessa. (Koro 2000, 37–38.)

Itseohjautuvuuden lisäksi aikuisen oppimiseen vaikuttavat myös hänen aikaisemmat kokemukset ja tiedot. Reflektiivisyyttä ja itseohjautuvuutta on harjoiteltava jatkuvasti, sillä näiden puuttuminen voi estää oppimisen kokonaan. Aikuisen oppimiseen tarvitaan myös opetuksellisia ratkaisuja, joiden tavoitteena on kehittää opiskelijoiden itseohjautuvuutta. (Koro 2000, 38–42.)

Itseohjautuvuuteen liittyy vahvasti oppimisprosessin tekninen haltuunotto eri tilanteissa ja ympäristöissä. Toiminnan itseohjautuvuuden edistämiseksi opiskelija tarvitsee ulkopuolista tukea ja ohjausta. Itseohjautuvuutta ja oppimistapahtumaa edesauttavat sisällölliset oppimistehtävät, jotka ovat suunniteltu opiskelijan aihekohtaisen kehitystason mukaisesti. (Front 2003, 136.) Kielen oppiminen on kognitiivista toimintaa ja oppiminen on prosessi, jonka tuloksena opiskelijan kielitaito vähitellen kehittyy. Opiskelija tarvitsee sosiaalisen ympäristön omaksuakseen vieraan kielen, mutta toisaalta tarvitaan myös itsenäistä opiskelua, joka toteutuu parhaiten soveltavien harjoitusten kautta. (Kalaja, Alanen & Dufva 2011, 25.)

5.2. Harjoitusten ja tehtävien vaikutus kielen oppimiseen

Oppimiseen kuuluu itsenäinen opiskelu, joka voi olla ajattelua, videoiden katselua, toiminnallisten tehtävien tekemistä tai harjoittelua (Paane-Tiainen 2000, 18). Kielten oppiminen ei tapahdu ainoastaan kirjojen ja tehtävien

kautta, vaan se vaatii käytännön harjoittelua. Kielten oppimisessa on tärkeää oppimistilanteiden ja harjoitusmateriaalin prosessoiminen, sekä tiedon analysoiva käsittely ja sen soveltaminen, koska tiedolla ei ole käytännön merkitystä, jos sitä ei voi soveltaa toimintaan. Kielten oppiminen on yksilöllistä, ja siksi kaikkia opintoihin liittyviä harjoituksia ei voi tehdä yhteistoiminnallisesti. Soveltavien harjoitusten tulee olla monipuolisia ja laajoja, jotka edellyttävät erilaisten taitojen harjoittelua käytännössä. (Paane-Tiainen 2000, 32.)

Korkeakouluissa laadukas oppiminen tarkoittaa syvällistä uuden omaksumista ja ymmärtämistä. Laadukas oppiminen toteutuu, kun opiskelija on saavuttanut oman alansa opetussuunnitelmassa määritellyt oppimistavoitteet. Jotta opiskelijasta tulee oman alansa asiantuntija ja kielentaitaja, tarvitaan koulutuksen aikana laadukasta opetusta ja ohjausta. Koulutuksessa käytettävät soveltavat tehtävät tukevat ja kehittävät opiskelijan viestintätaitoja ja kielenhallintaa. (Opetuksen ja opintojen kehittämisohjelma 2007–2009, 2012.)

Kun koulutusyksikkö tukee oppimateriaalin tekoa, säilytystä ja monipuolista käyttöä, on oppimateriaali Opetuksen ja opintojen kehittämisohjelman 2007–2009 mukaan laadukasta. Edellytys hyvälle oppimateriaalille on, että korkeakouluissa panostetaan pedagogiseen laatuun ja opettajia tulisi kannustaa hankkimaan opetusmateriaalin tekoon uusia taitoja. Oppimateriaalia tulee käyttää tukemaan oppimista ja materiaalia kehitetään tarvittaessa palautteiden perusteella. (Opetuksen ja opintojen kehittämisohjelma 2007–2009, 2012.)

Erinomaiseen laatuun päästään, kun koko yhteisö osallistuu oppimateriaalin kehittämiseen. Erinomaisen oppimateriaalin saavuttamiseksi tarvitaan myös opiskelijoiden kehitysideoita, kokemuksia ja näkökulmia. Oppimateriaalien yhteissuunnittelu takaa laadukkaan ja monipuolisen materiaalin kaikkien käyttöön. (Opetuksen ja opintojen kehittämisohjelma 2007–2009, 2012.)

6 TULKKAUKSEN OPPIMINEN JA TULKKAUSPROSESSI

Tulkkaus on aktiivinen prosessi, joka vaatii tulkilta kahden kielen ja kulttuurin välittämistä. Tulkkauksen oppimiseen vaaditaan paitsi kielen rakenteiden hallintaa, myös kielensisäisen merkityksen ymmärtämistä, ja sen analysointitaitoja. (Tommola 2006, 137, 139.) Viittomakielentulkin on opittava muotoilemaan lähdekielen sisältämä merkitys vastaamaan kohdekielelle ominaisia kielioppirakenteita. Tulkkauksen oppiminen edellyttää visuaalisen ja audittiivisen havainnoinnin aktiivista harjaannuttamista. (Winston & Monikowski 2000, 19.) Havainnointikykyjen kasvaessa, pystytään tunnistamaan kohdekielestä sellaiset kieliopilliset muodot, joiden kautta voidaan välittää lähdekielen merkitys. Kykyjen kehittyessä tulkki alkaa tunnistaa kielestä piirteitä, joiden perusteella voi ennakoida tulkattavan seuraavaa viestiä. Tulkki voi saada vihjeitä tulkattavan intonaatiosta ja näin ennakoida esimerkiksi tulevia sanalistoja. (Winston & Monikowski 2000, 20.)

Kohdekielisen viestin tuottaminen on tehokkaampaa, kun tulkki pystyy ennakkoimaan tulevia lauseita ja ymmärtää lähdekielen tarkoituksen ja kontekstin. Tulkkauksen oppimisen ja kielen merkityksen hahmottamisen kannalta on tärkeää harjoitella kielensisäistä tulkkausta. Kun viestiä välitetään eteenpäin kielen sisällä, pystytään poimimaan olennainen alkuperäisestä lähteestä. (Winston & Monikowski 2000, 20.)

Palautteen saanti ja sen antaminen on tärkeää tulkkauksen oppimisen kannalta. Opiskelijoiden havainnointi- ja tuottamistaitojen kehittyessä, myös he pystyvät antamaan laadukasta palautetta luokkatovereilleen. Näin opiskelija saa tulkkauksestaan monimuotoisempaa palautetta, koska sitä ei anna ainoastaan opettaja. (Winston & Monikowski 2000, 20.)

Koemme tulkkauksen oppimisen liittyvän vahvasti tulkkausprosessiin, joten keskitymme siihen tässä kappaleessa. Tulkkausprosessi vaatii kahden kielen järjestelmien ja kielen normien samanaikaista yhteensovittamista ja eroa näin ollen yksikielisestä viestinnästä. Pelkkä kielen taitaminen ei riitä tulkkausprosessin hallitsemiseen, vaan tulkkauksen onnistuminen vaatii erityis-

valmiuksia ja tekniikoita, kuten kulttuurin tuntemusta sekä eri aihepiirien syvällistä hallintaa. Tulkkausprosessissa tulkki on välittäjä, joka siirtää merkityksen kielestä ja kulttuurista toiseen. (Tommola 2004, 9–10.) Tulkkausprosessilla tarkoitetaan tulkkaustilannetta, jossa tulkki tulkkaa lähtökielestä kohdekieleen (Tommola 2004, 12). Tulkkausprosessissa kielen sisällön merkityksen ymmärtäminen on edellytys tulkkauksen onnistumisen kannalta (Tommola 2006, 138).

Muisti on keskeisessä osassa tulkkausprosessissa. Ensin aistimus, eli tulkattava ääni tai viittominen, kulkeutuu sensoriseen muistiin, joka säilyttää aistimusta hetken aikaa. Jos sensorinen muisti hyväksyy aistimuksen havainnoksi, se kulkeutuu työmuistiin. Työmuistin näköhavaintojen avaruudellisuutta käsittelevä apujärjestelmä on nimeltään visuo-spatiaalinen järjestelmä ja fonologinen apujärjestelmä taas käsittelee kielellistä informaatiota. Työmuistista informaatio kulkeutuu säilömuistiin. Säilömuisti tallettaa tietoa ja on pysyvä informaation varasto. Säilömuistia tarvitaan myös mieleenpalautuksessa, jossa informaatio kulkeutuu säilömuistista takaisin työmuistiin. (Tommola 2006, 130–133.)

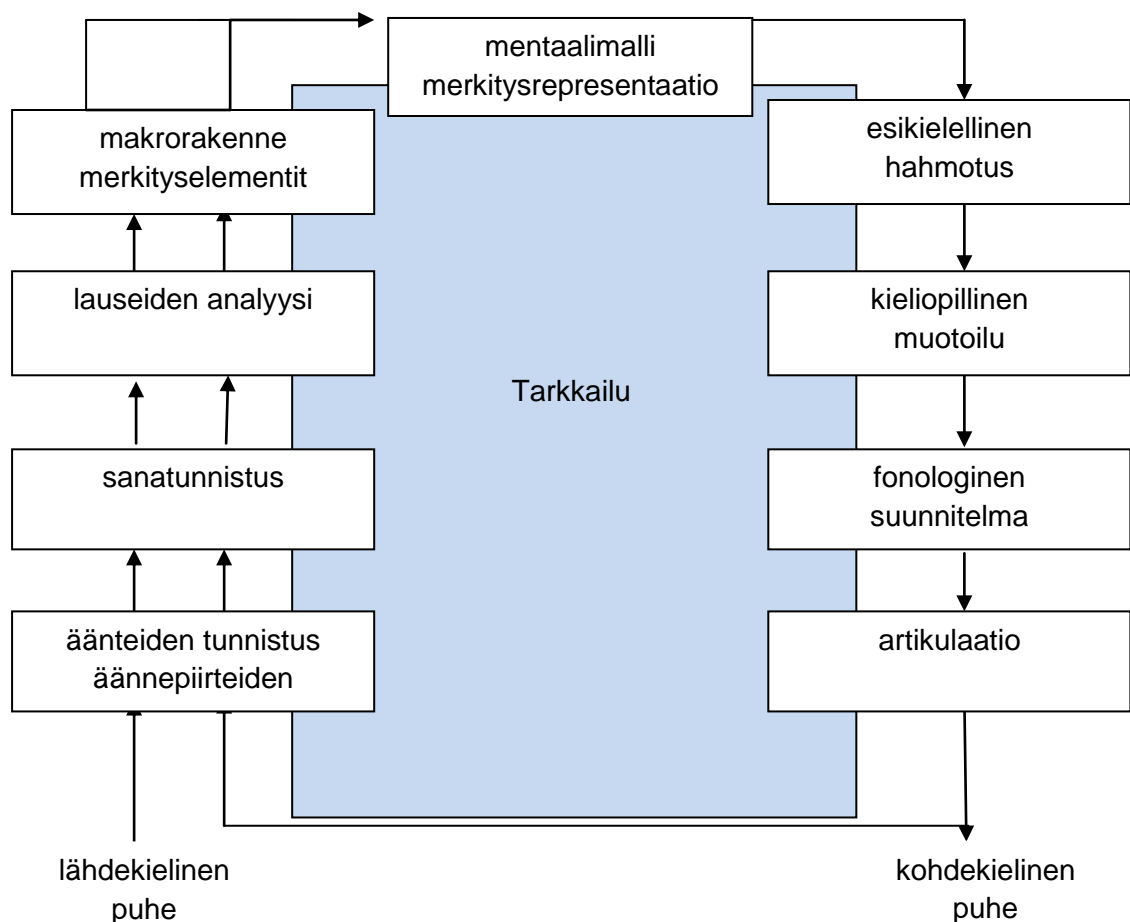
Tulkkausprosessi alkaa, kun tarkkaavaisuus valitsee havainnoitavan asian muiden ärsykkeiden joukosta. Säilömuistiin varastoituneen tiedon perusteella tunnistetaan esimerkiksi puheäänteet, joiden joukosta alkaa hahmottua sanoja. Sanat aktivoivat mielikuvia ja merkityksiä, jonka jälkeen lähdeviestin sisältö alkaa hahmottua merkityssuhteiden verkostoksi. (Tommola 2006, 138.)

Tulkki ei voi käsitellä vastaanottamaansa viestiä jäsentymättömänä luettelona, joten lähdekielisen viestin yksityiskohdat on hahmotettava laajemmin järjestäytyneiksi pääkohdiksi eli makrorakenteiksi. Makrorakenteiden muodostus mahdollistaa epäolennaisten elementtien poistamisen lähdekielisestä viestistä. (Tommola 2004, 15.)

Vastaanotetun lähdekielisen viestin analysoimisen seurauksena ymmärtämisprosessi käynnistyy. Tulkin on mahdollista ennakoida tulevia lauseita ja niiden sisältöjä aiemmin vastaanotettujen sanojen ja lauserakenteiden perusteella. Ennakointia edesauttaa myös tulkkaustilanteesta etukäteen saatu

tieto. (Tommola 2006, 138.) Juuri tulkin ennakkotieto tulkkaustilanteesta helpottaa ja nopeuttaa merkityssuhteiden verkoston järjestäytymistä (Tommola 2004, 14).

Tässä vaiheessa tulkkausprosessia tulkillä on kokonaiskuva tulkattavan esittämistä ajatuksista ja tätä kokonaiskuvaa kutsutaan mentaalimalliksi. Mentaalimallin jäsentymisen jälkeen lähdekielisen viestin pintamuodot ovat muutettu käsitteelliseksi merkitysedustumaksi. (Tommola 2006, 138.) Kuviossa yksi on kuvattu tulkkausprosessin merkitysmalli.

KUVIO 1. Merkitysmalli (Tommola 2006, 137).

Merkitysedustuman esikielellisen hahmotuksen jälkeen alkaa kohdekielisen viestin tuottaminen. Osat, joilla ei vielä ole kielellistä muotoa, on järjestettävä uudelleen käsitteiksi, jonka jälkeen ne voidaan muotoilla oikein vastaamaan kohdekielen rakennetta. Tämän jälkeen säilömuistista haetaan kohdekieliset

sanat, ja merkitykset muutetaan noudattamaan kohdekielen kieliopillista muotoa. Fonologisen muotoilun kautta kohdekielen pintamuoto koostuu sisäisestä puheesta koostuvaksi suunnitelmaksi. Tulkkausprosessin viimeinen vaihe on kohdekielisen tulkkauksen tuottaminen. (Tommola 2006, 138–139.)

7 WEBROPOL-KYSELY TULKKAUSHARJOITUSMATERIAALISTA

Päädyimme sähköiseen Webropol-kyselyn käyttämiseen, koska se on edullinen tutkimusmenetelmä, jolla voidaan helposti kerätä tietoa laajoilta otoksilta. Kyselymme oli mielipidekysely, jolla halusimme selvittää viittomakielen tulkkipolun koulutuksessa käytettävien tulkkausharjoitusmateriaalien nykytilannetta. Halusimme myös kerätä tietoa koulutuksessamme olevien ajatuksista, tunteista ja käsityksistä ihanteellisesta tulkkausharjoitus-materiaalista.

Valitsimme sähköisen kyselyn, koska koimme Webropolin luotettavaksi ja helppokäyttöiseksi aineistonhankintamenetelmäksi. Yksi valintakriteereistä Webropol-kyselylle oli myös vastaajien mahdollisuus pysyä anonyymeinä. Lähetimme kyselyä koskevan saatekirjeen toisen, kolmannen ja neljännen vuosikurssin Diakonia-ammattikorkeakoulun viittomakielen tulkkipolun opiskelijoille sekä viittomakieltä ja tulkkausta opettaville lehtoreille. Saatekirjeessä kerroimme opinnäytetyöaiheestamme ja kyselyn sisällöstä. Saatekirjeessä oli linkki Webropol-kyselyyn. Lähetimme muistutusviestin saatekirjeen saaneille vastausajan puolivälissä. Saatekirje (liite 1) ja Webropol-kysely (liite 2) ovat liitteinä tässä opinnäytetyössä.

Tulkin on hallittava yhtä hyvin sekä viittomakieli että suomen kieli. Keskitimme kyselyssä enemmän viittomakieleen kuin suomen kieleen, koska enemmistö opiskelijoista on äidinkieleltään suomenkielinen ja viittomakieltä aletaan opiskella uutena kielenä. Webropol-kyselyssä kartoitimme Diakonia-ammattikorkeakoulun harjoitus-materiaalin nykytilannetta ja kysyimme toiveita tulevaisuuden tulkkausharjoitusmateriaalin suhteen. Kysymyksiä oli yhteensä 22 ja ne oli jaettu kahteen eri osa-alueeseen. Ensimmäinen osa-alue keskittyi nykyistä tulkkausharjoitusmateriaalia koskeviin kysymyksiin. Toisessa osiossa kysymykset liittyivät vastaajien mielipiteisiin ihanteellisesta tulkkausharjoitusmateriaalista. Valitsimme kyselyyn kysymyksiä, joiden koemme olevan merkityksellisiä tulkkausharjoitusmateriaalin sisältöön liittyen. Mielestämme oli tärkeää kerätä vastaajien mielipiteitä myös tulkkausharjoitusmateriaalin nykytilanteesta.

Kysymyksissä sai valita ainoastaan yhden annetuista vaihtoehdoista, koska halusimme selvittää mahdollisimman tarkasti millaiselle materiaalille on kysyntää. Valintakysymyksien lisäksi vastaajat saivat vapaasti kertoa oman näkemyksensä ihanteellisesta tulkkausharjoitusmateriaalista. Kyselyssä pääsi etenemään vaikka ei olisikaan vastannut kaikkiin kysymyksiin. Vastaa- jilla oli viikko aikaa vastata kyselyyn ja uskoimme sähköisen kyselyn tavoit- tavan mahdollisimman monet vastaajat nopeasti. Kysely lähetettiin toisen, kolmannen ja neljännen. vuosikurssin opiskelijoille sekä viittomakieltä ja tulkkausta opettaville lehtoreille. Lähetimme kyselyn yhteensä 103 henkilölle, joista opiskelijoita oli 95 ja opettajia kahdeksan. Vastausprosentit ovat pyö- ristetty nollan desimaalin tarkkuudella. Kyselyyn vastasi opiskelijoista 45 prosenttia eli 43 opiskelijaa. Kahdeksasta opettajasta vastasi yksi eli 13 pro- senttia. Kyselyn kokonaisvastausprosentti oli 43 prosenttia.

Neljännen vuoden opiskelijoita vastaajista oli 56 prosenttia (24 henkilöä), kolmannen vuoden opiskelijoita 21 prosenttia (yhdeksän henkilöä) ja toisen vuoden opiskelijoita 23 prosenttia (kymmenen henkilöä). Emme lähettäneet kyselyä ensimmäisen vuoden opiskelijoille, koska heidän opintoihinsa ei vie- lä kuulu tulkkausta. Neljännen vuosikurssin vastausprosentti oli suurin. Tä- mä voi johtua siitä, että he tekevät myös opinnäytetyötä ja he ymmärtävät sen merkityksen.

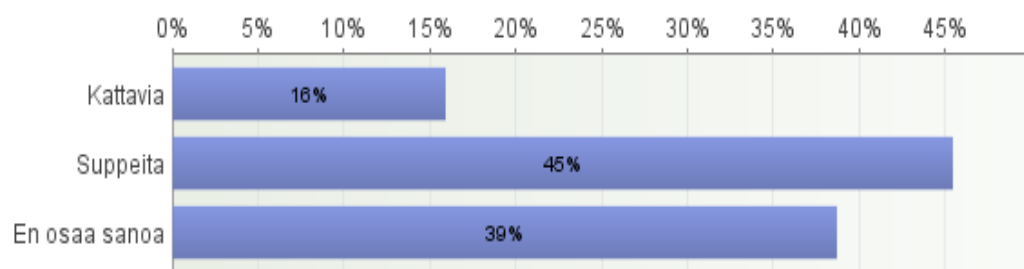
7.1. Kyselyn ensimmäisen osion vastaukset

Kyselyn ensimmäisessä osiossa keskityimme nykyisen harjoitusmateriaalin laatuun ja saatavuuteen. Kysyimme myös muun muassa nykyisten materiaa- lien teknisestä ja sisällöllisestä puolesta. Kyselyssä kysyttiin sekä tulkkaus- harjoitusmateriaalin monipuolisuudesta että kuvan- ja äänenlaadusta.

Ensimmäisessä kysymyksessä selvitimme, olivatko vastaajat opiskelijoita vai opettajia. Kysymyksessä kaksi kysyimme, vastaavatko nykyiset materiaalit todellisia tulkkaustilanteita. Todentuntuiset tilanteet ovat tärkeitä kielenoppi- misen kannalta ja samalla niistä saa kokemuksia tuleviin tulkkaustilanteisiin. Toisessa kysymyksessä vastausprosentti oli 100, joista 84 prosenttia (36

henkilöä) vastasi, ettei koulussa käytettävä materiaali vastaa todentuntuja tilanteita. Vastauksista selvisi, että neljännen vuoden opiskelijoista 23 ja kolmannen vuoden opiskelijoista kuusi oli sitä mieltä, että koulussa käytettävä materiaali ei vastaa todellisia tulkkaustilanteita ja samaa ajatteli seitsemän toisen vuoden opiskelijoista. Osa vastaajista kertoi materiaalin olevan yksipuolista eikä tulkkia ei oteta huomioon yhdensuuntaisessa tulkkausharjoitusmateriaalissa. Opiskelijoista osa ajatteli että koulutuksessa käytettävissä materiaaleissa on liikaa samoja henkilöitä. Tästä syystä opiskelijat eivät kokeneet nykyisten tulkkausharjoitusmateriaalien tulkkaustilanteita todentuntuiksi. Toisaalta kentällä on kuuroja asiakkaita suhteellisen vähän, joten tulkilla on paljon samoja asiakkaita. Opettajista 100 prosenttia (yksi henkilö) ja opiskelijoista seitsemän ajatteli koulussa käytettävän tulkkausharjoitusmateriaalin vastaavan todellisia tilanteita. Heistä osa kertoi, ettei nykyisiä materiaaleja ole tehty tulkkausharjoituksia silmällä pitäen, vaan ne ovat pelkästään viittomakielisiä materiaaleja. Osa vastaajista ajatteli, että materiaaleja on olemassa, mutta ei opiskelijan saatavilla, ”materiaalia on, mutta sitä on pimitetty meiltä ensimmäiset vuodet”. Yksi vastaajista totesi ”Mitähän materiaalia sitä on olemassa? En ole kuullutkaan.”.

Selvitimme kysymyksessä kolme tulkkausharjoitusmateriaalin aiheisältöjä. Vastaajaprocentti oli 100. Enemmistö, eli vastaajista 20 kertoi nykyisten tulkkausharjoitusmateriaalien aiheisältöjen olevan suppeita, kuten kuvio kaksi osoittaa. Enemmistöstä neljännen vuoden opiskelijoita oli 15, kolmannen vuoden opiskelijoita neljä ja toisen vuoden opiskelijoita oli yksi. Alla olevassa kuvio kahdessa, näkyy kysymyksen vastausprosentit.

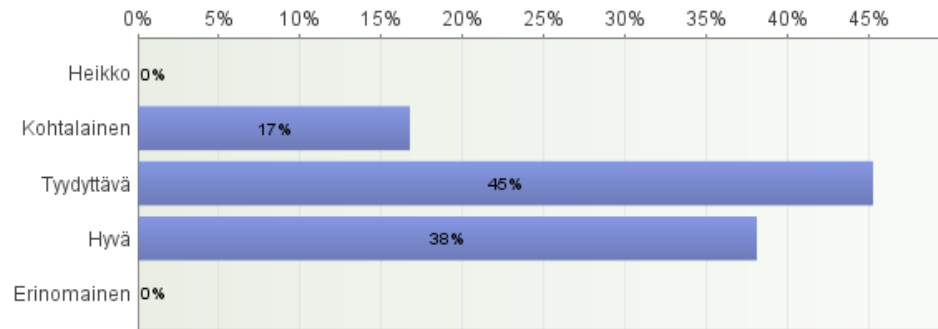

KUVIO 2. Diakin tarjoaman tulkkausharjoitusmateriaalin aiheisällöt ovat

Tulkkauharjoitusmateriaalin aiheisisältökysymykseen 17 henkilöä vastasi, En osaa sanoa. Heistä neljä oli neljännen vuoden opiskelijoita, viisi oli kolmannen vuoden opiskelijoita ja kahdeksan vastaajista oli toisen vuoden opiskelijoita. Pohdimme, voisiko toisen vuosikurssin vastaajamäärä En osaa sanoa-vaihtoehtoon johtua siitä, että toisen vuosikurssin opiskelijat eivät tiedä olemassa olevan materiaalin laadusta tai yleisesti, että materiaalia on tarjolla. Kattaviksi tulkkauharjoitusmateriaalien aiheisisällöt koki yhteensä seitsemän vastaajaa. Neljännen vuoden opiskelijoista vastaajia oli viisi, toisen vuoden opiskelijoista vastaajia oli yksi ja opettajia myös yksi. Kolmannelta vuosikurssilta kukaan ei vastannut aiheisisältöjen olevan kattavia. Viittomakieli, kuten muutkin luonnolliset kielet, muuttuvat jatkuvasti vuosien saatossa ja kieli mukautuu muuttuvan yhteiskunnan myötä, esimerkkinä uudet lainasanat. Tämän vuoksi on tärkeää päivittää materiaalia jatkuvasti.

Kysymyksessä neljä selvitimme nykyisen materiaalin kielisisältöä. Kuten kuvio kolme osoittaa, Diakin tarjoaman tulkkauharjoitusmateriaalin kielisisältöön oltiin keskimäärin tyytyväisiä. Kysymyksen vastaajamäärä oli 95 prosenttia (42 henkilöä). Kukaan vastaajista ei ollut sitä mieltä, että nykyisen materiaalin kielisisältö on heikkoa tai erinomaista. Pohdimme, voisiko tässä vaikuttaa kohtalaisen ja tyydyttävän vaihtoehdon valintaan se, jos henkilön kielitaito ei ole riittänyt tehtyihin tulkkauharjoitustehtäviin. Toisaalta opiskelijat ovat voineet kokea tulkkauharjoitusmateriaalien kielisisällön liian helpoksi ja ovat siksi vastanneet kohtalainen tai tyydyttävä.

Neljännen vuoden opiskelijoista nykyisen tulkkauharjoitusmateriaalin kielisisällön koki tyydyttäväksi 13, kolmannen vuoden opiskelijoista kolme ja toisen vuoden opiskelijoista kolme ajatteli samoin. 38 prosentin mielestä tulkkauharjoitusmateriaalien kielisisältö oli hyvää. Tämä vastaajamäärä koostui seitsemästä neljännen vuoden opiskelijasta, neljästä kolmannen vuoden opiskelijasta, neljästä toisen vuoden opiskelijasta ja opettajasta. Kohtalaiseksi kielisisällön luonnehti neljä neljännen vuoden opiskelijaa, yksi kolmannen vuoden opiskelija ja kaksi toisen vuoden opiskelijaa.

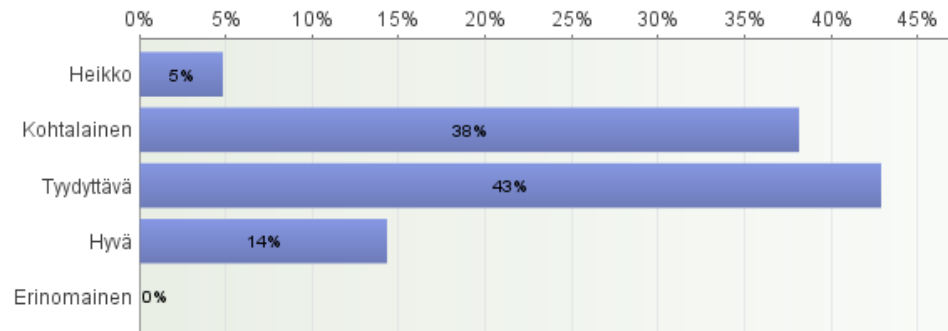

KUVIO 3. Diakin tarjoama tulkkausharjoitusmateriaali on kielisisällöltään

Meitä kiinnosti nykyisten opiskelijoiden ja opettajien mielipiteet nykyisten materiaalien teknisestä laadusta. Kysymyksessä viisi kokonaisvastaajamäärä oli 98 prosenttia (43 henkilöä). 42 prosenttia vastaajista (18 henkilöä) koki Diakin tarjoaman tulkkausharjoitusmateriaalin kuvanlaadun heikoksi. Heikoksi kuvanlaadun luonnehti 15 neljännen vuoden opiskelijaa, yksi kolmannen vuoden opiskelijaa ja kaksi toisen vuoden opiskelijaa. Viisi neljännen vuoden opiskelijaa, kaksi kolmannen vuoden opiskelijaa ja viisi toisen vuoden opiskelijaa ajatteli kuvanlaadun olevan kohtalaista tulkkausharjoitusmateriaaleissa.

Vaihtoehdossa tyydyttävä, vastausmäärä oli 13. Neljännen vuoden opiskelijoista neljä ja kolmannen vuoden opiskelijoista viisi ajatteli nykyisen tulkkausharjoitusmateriaalin kuvanlaadun olevan tyydyttävää. Myös opettaja ja toisen vuoden opiskelijoista kolme pitivät kuvanlaadun tyydyttävänä. Kukaan vastaajista ei ollut sitä mieltä, että olemassa olevan materiaalin kuvanlaatu on hyvä tai erinomainen. Tähän voi vaikuttaa se, että monet olemassa olevista materiaaleista on digitoitu VHS-tallenteista uuteen muotoon.

Kysymys tulkkausharjoitusmateriaalin äänenlaadusta jakoi mielipiteitä, kuten kuvio neljä osoittaa. Vastaajia oli yhteensä 95 prosenttia (42 henkilöä).

KUVIO 4. Diakin tarjoama tulkkausharjoitusmateriaalin äänenlaatu on

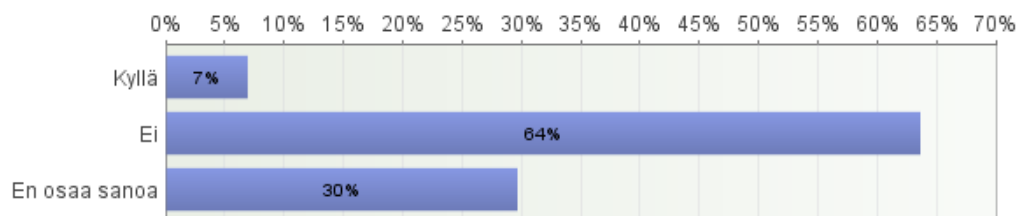
Vaihtoehdot kohtalainen ja tyydyttävä saivat enemmistön vastauksista, yhteensä 81 prosenttia (34 henkilöä). Vaihtoehdon tyydyttävä valitsi 11 neljännen vuoden opiskelijaa, neljä kolmannen vuoden opiskelijaa, kaksi toisen vuoden opiskelijaa sekä opettaja. Äänenlaatu oli kohtalainen 12 neljännen vuoden opiskelijan, kahden kolmannen vuoden opiskelijan ja kahden toisen vuoden opiskelijan mielestä. Heikkoa äänenlaadun ajatteli olevan kaksi toisen vuoden opiskelijaa. 14 prosenttia (kuusi henkilöä) koki nykyisten tulkkausharjoitusmateriaalien äänenlaadun hyväksi. Näistä kuudesta yksi oli neljännen vuoden opiskelija, kaksi kolmannen vuoden opiskelijaa ja kolme toisen vuoden opiskelijaa. Kukaan ei valinnut vaihtoehtoa erinomainen. Vastauksiin saattoi vaikuttaa opiskelijoiden kokemukset tulkkausharjoitusmateriaalien vaihtelevasta äänenlaadusta.

Kysymyksessä seitsemän vastaajat saivat kertoa vapaasti, kuinka kuvan- ja äänenlaatu vaikuttavat tulkkauksen onnistumiseen. Kysyimme, vaikuttaako kuvan- ja äänenlaatu tulkkauksen onnistumiseen, koska halusimme selvittää, aiheuttavatko materiaaliin liittyvät tekniset seikat ongelmia. Kysymykseen vastasi yhteensä 95 prosenttia (42 henkilöä). Tässä kysymyksessä vastaajat saivat kertoa vapaasti ajatuksiaan kuvan- ja äänenlaadun vaikutuksista tulkkauksen onnistumiseen. Vastauksissa esiintyi yhteneväisyyttä ja vastaajista osa kertoi, että jos kuvan- ja äänenlaadussa on ongelmia, silloin ongelmia ilmenee myös tulkkauksessa. Jos ääni pätkee tai kuva on sumea, se vaikuttaa automaattisesti tulkkaukseen. Heikko kuvan- ja äänenlaatu voi vaikuttaa kokonaisuuksien ymmärtämiseen ja tuottamiseen ja jotain voi jäädä sen takia tulkkamatta. Suuri osa vastaajista kertoi myös heikon kuvan- ja

äänenlaadun vievän energiaa itse tulkkauksesta ja vaikeuttavan tulkkauksen prosessiin keskittymistä, ”jos perusasiat eli kuva ja ääni eivät toimi menee harjoituksesta tekemisen maku”.

Neljännän vuoden opiskelijoiden vastauksista ilmeni, että huono kuvanlaatu vaikuttaa tulkkaukseen enemmän kuin huono äänenlaatu. Epätarkalla kuvanlaadulla on suurempi merkitys kokonaisuuden ymmärtämiseen ja hahmottamiseen. Osa neljännän vuoden opiskelijoista kertoi suoraan, että jos materiaalissa on kohtia joita ei näe tai ei kuule, niitä ei voi tulkata. Suuri osa kolmannen vuoden opiskelijoista ajatteli nykyisten materiaalin olevan kymmeniä vuosien takaista ja he kertoivat myös kohdanneensa käyttämissään materiaaleissa ”lumisadetta”. Osa kertoi jännittävänsä materiaalin laatua jo ennen tulkkauksharjoituksen aloittamista ja asettavansa itselleen paineita tulkkauksen onnistumisesta etukäteen. Toisen vuosikurssin opiskelijat olivat samoilla linjoilla ja korostivat, että tulkkauksen laatu kärsii, koska energiaa kuluu epätarkan kuvan ymmärtämisen ponnisteluun. Opettaja totesi huonon kuvan- ja äänenlaadun vaikuttavan luonnollisesti tulkkauksen oppimiseen ja kertoi, että lisää materiaalia tarvitaan. Opettaja ajatteli nykyisen materiaali-tarjonnan olevan kuvan- ja äänenlaadun suhteen vaihtelevaa.

Seuraavaksi kysyimme, onko Diakonia-ammattikorkeakoulussa tarpeeksi monipuolista tulkkauksharjoitusmateriaalia. Kysymyksen vastaajamäärä oli 100 prosenttia. 64 prosenttia vastaajista (28 henkilöä) koki, ettei monipuolista tulkkauksharjoitusmateriaalia ole, kuten kuvio viisi osoittaa. Nämä vastaajat koostuivat 18 neljännän vuoden opiskelijasta, kuudesta kolmannen vuoden opiskelijasta ja neljästä toisen vuoden opiskelijasta.

KUVIO 5. Onko Diakonia-ammattikorkeakoulussa tarpeeksi monipuolista tulkkauksharjoitusmateriaalia.

En osaa sanoa -vastauksia oli 30 prosenttia (13 henkilöä) ja tämä voisi johtua siitä, että kaikki opiskelijat eivät tiedä, mistä Diakonia-ammattikorkeakoulun tulkkausharjoitusmateriaalit löytyvät. Vastaajat koostuivat viidestä neljännen vuoden opiskelijasta, kahdesta kolmannen vuoden opiskelijasta, viidestä toisen vuoden opiskelijasta sekä opettajan vastauksesta. Osa syynä voi olla myös, että tulkkausmateriaalia on käytetty oppitunneilla tarpeeksi, mutta tulkkausharjoitusmateriaalia ei ole Diakissa tarjolla itsenäistä opiskelua varten tai päinvastoin. Jokaisesta vuosikurssista yksi opiskelija ajatteli tulkkausharjoitusmateriaalien olevan tarpeeksi monipuolisia.

Kysymyksessä yhdeksän kysymme, onko tulkkausharjoitusmateriaali helposti opiskelijan saatavilla. Kysymyksen vastausprosentti oli 100. Vastaajista 55 prosenttia (24 henkilöä) vastasi, että tulkkausharjoitusmateriaalia ei ole helposti opiskelijoiden saatavilla. Vastanneista 17 oli neljännen vuoden opiskelijoita, kaksi oli kolmannen vuoden opiskelijoita ja viisi vastanneista oli toisen vuoden opiskelijoita. Verrattuna oppituntimateriaaleihin, Diakonia-ammattikorkeakoulussa ei tarjota yhtä paljon tulkkausharjoitusmateriaalia itsenäiseen opiskeluun. Oppitunneille on usein omat materiaalit, joita opiskelijat eivät aina saa käyttöönsä. Osa materiaaleista opiskelijat eivät tietenkään voi saada käyttöönsä, kuten tenteissä käytettäviä tulkkausmateriaaleja.

Kysymyksessä yhdeksän, 25 prosenttia vastanneista (11 henkilöä) ei osannut sanoa, onko tulkkausharjoitusmateriaali helposti opiskelijan saatavilla. Näistä viisi oli neljännen vuoden opiskelijoita, viisi kolmannen vuoden opiskelijoita ja yksi vastanneista oli opettaja. 20 prosenttia eli kaksi neljännen vuoden opiskelijaa, kaksi kolmannen vuoden opiskelijaa ja viisi toisen vuoden opiskelijaa ajatteli tulkkausharjoitusmateriaalin olevan helposti opiskelijan saatavilla.

7.2. Kyselyn toisen osion vastaukset

Kyselyn toisessa osiossa keskityimme kartoittamaan yleisesti vastaajien toiveita tulkkausharjoitusmateriaalin suhteen. Kysymme, mihin käyttötarkoituk-

seen materiaalia tarvitaan eniten ja vastaukset jakautuivat tasaisesti. 48 prosenttia vastaajista (21 henkilöä) vastasi oppituntityöskentelyä varten ja 48 prosenttia (21 henkilöä) itsenäistä työskentelyä varten. Oppituntityöskentelyä varten tulkkausharjoitusmateriaalia toivoi 10 neljännen vuoden opiskelijaa, kuusi kolmannen vuoden opiskelijaa ja viisi toisen vuoden opiskelijaa. Tulkkausharjoitusmateriaalia itsenäistä työskentelyä varten halusi 14 neljännen vuoden opiskelijaa, kolme kolmannen vuoden opiskelijaa ja neljä toisen vuoden opiskelijaa. Neljä prosenttia (opettaja ja toisen vuoden opiskelija) ei osannut sanoa, kumpaa tarkoitusta varten tulkkausharjoitusmateriaalia tarvitaan enemmän. Kysyimme tätä, koska halusimme tietää, onko tulkkausharjoitusmateriaalia oppilaiden ja opettajien mielestä tarpeeksi molempiin käyttötarkoituksiin. Tuloksesta voi päätellä, että uutta tulkkausharjoitusmateriaalia tarvitaan molempiin vaihtoehtoihin.

Kysymyksessä 11 selvitimme, minkä tasoista uuden tulkkausharjoitusmateriaalin tulisi olla. Vaihtoehtoina olivat alkeistason tulkkaus, keskitason tulkkaus ja edistyneen tason tulkkaus. Opinnäytetyömme kielenoppimisen teoriaosuudessa on avattu tasoluokittelua, mutta kyselyssä emme määritelleet tasoja tarkasti. Tämä saattoi vaikuttaa vastaajien valintoihin.

Kohdassa 11 vastausprosentti oli 98. Vastaajista 95 prosenttia toivoi keskitason tulkkausta. Keskitason valinneet koostuivat 23:sta neljännen vuoden opiskelijasta, yhdeksästä kolmannen vuoden opiskelijasta ja yhdeksästä toisen vuoden opiskelijasta. Alkeistason ja edistyneen tason vaihtoehdot saivat molemmat 2 prosenttia vastauksista. Alkeistason harjoituksia toivoi yksi toisen vuoden opiskelija ja edistyneen tason tulkkausta toivoi yksi neljännen vuoden opiskelija. Tuloksista voisi päätellä, että keskitason tulkkausta toivotaan eniten, koska keskitason tulkkaus sopii yleensä opiskelijoiden taitotasoon parhaiten. Jos harjoitukset ovat liian hankalia tai helppoja, oppimismotivaatio laskee.

Seuraavassa kysymyksessä kysyimme tulkkausharjoitusmateriaalin sopivasta kestosta ja kysymykseen vastasi 95 prosenttia. Jaottelimme kolme vaihtoehtoa, jotka olivat alle 15 minuuttia, 15–30 minuuttia ja yli 30 minuuttia. Teimme jaon kellotaulun ja yleisen paritulkkauksessa tapahtuvan vaihdon

mukaan. Paritulkkauksessa suositaan usein tulkkausvuoron vaihtoa kellotaulun mukaan 15 minuutin osissa.

76 prosentin (32 henkilöä) mielestä tulkkausharjoitusmateriaalin kesto tulisi olla 15–30 minuuttia. Vastaajista neljännen vuoden opiskelijoita oli 21, kolmannen vuoden opiskelijoita oli seitsemän ja toisen vuoden opiskelijoita neljä. 15–30 minuutissa opiskelija voi kokeilla paritulkkausta ja oppia huomaamaan, riittävätkö resurssit yli 15 minuutin tulkkaukseen. Aidot tulkkaustilanteetkin, esimerkiksi asioiminen virastossa, voivat kestää 15–30 minuuttia ja jo tulkkausharjoitusmateriaalin kestolla voidaan saada aikaan aidontuntuinen tilanne. Alle 15 minuuttia kestäviä tulkkausharjoitusmateriaaleja toivoi 19 prosenttia, kaksi kolmannen vuoden opiskelijaa ja kuusi toisen vuoden opiskelijaa. Yli 30 minuutin tulkkausharjoitusmateriaaleja toivoi viisi prosenttia vastanneista eli kaksi neljännen vuoden opiskelijaa.

Kohdassa 13 kysyimme tulisiko uuden tulkkausharjoitusmateriaalin keskittyä suomen kielestä suomalaiseen viittomakieleen, suomalaisesta viittomakielestä suomenkieleen vai kahdensuuntaiseen tulkkaukseen. Vastaajamäärä oli 98 prosenttia. Vastaajista enemmistö, 81 prosenttia (35 henkilöä) ajatteli, että tulkkausharjoitusmateriaalin pitäisi sisältää kahdensuuntaista tulkkausta. 35 henkilöstä 18 oli neljännen vuoden opiskelijoita, kahdeksan oli kolmannen vuoden opiskelijoita ja kahdeksan oli toisen vuoden opiskelijoita. Myös vastannut opettaja toivoi tulkkausharjoitusmateriaalin olevan kahdensuuntaista. Kysymys on tärkeä materiaalin sisällön suhteen, koska kahdensuuntaisessa tulkkauksessa pääsee harjoittelemaan tulkkausta molempiin suuntiin. Mielestämme kahdensuuntainen tulkkaus antaa sisällöllisesti enemmän harjoitusta.

Kenenkään mielestä tulkkausharjoitusmateriaalissa ei pitäisi keskittyä tulkkaamaan ainoastaan suomen kielestä suomalaiseen viittomakieleen. Pohdimme, voisiko tämä johtua siitä, että suomenkielistä materiaalia on paljon opiskelijoiden saatavilla. 19 prosenttia, viisi neljännen vuoden opiskelijaa, yksi kolmannen vuoden opiskelija ja kaksi toisen vuoden opiskelijaa valitsi tulkkauksen suomalaisesta viittomakielestä suomenkieleen.

Kysymyksessä 14 vastaukset olivat yksimielisiä. Kaikki vastanneet toivoivat tulkkausharjoitusmateriaalin keskittyvän simultaanitulkkaukseen eikä konsekutiivitulkkaukseen. Vastausprosentti kysymyksessä oli 95. Neljännen vuoden opiskelijoita oli vastanneista 23, kolmannen vuoden opiskelijoita oli kahdeksan, toisen vuoden opiskelijoita oli kymmenen ja opettaja yhtyi opiskelijoiden valintaan. Vastaajien yksimielisyys yllätti meidät jossain määrin, koska tulkkipöytätyössä keskitytään yleisesti enemmän simultaanitulkkaukseen. Ennako-odotuksemme oli, että konsekutiivitulkkausharjoituksia toivottaisi enemmän, koska sitä harjoitellaan vähemmän. Toisaalta simultaanitulkkaus on viittomakielentulkkauksessa useammin käytetty tulkkaustapa, joten sitä täytyy harjoitella runsaasti tulkkauksen sujuvoittamiseksi.

Kysymyksessä 15 vastaajista 85 prosenttia (35 henkilöä) toivoi harjoitusmateriaalin keskittyvän asioimistulkkaukseen opiskelutulkkauksen sijaan. Asioimistulkkaukseen puolsi 20 neljännen vuoden opiskelijaa, seitsemän kolmannen vuoden opiskelijaa ja kahdeksan toisen vuoden opiskelijaa. Opiskelutulkkaukseen keskittyvää materiaalia toivoi 15 prosenttia, neljä neljännen vuoden opiskelijaa, yksi kolmannen vuoden opiskelija ja yksi toisen vuoden opiskelija. Myös tämän kysymyksen vastausten jakautuminen yllätti meidät, sillä tulkkipöytätyössä keskitytään pääasiassa asioimistilanteisiin, kuten lääkärikäynteihin tai virastoihin liittyviin tulkkauksiin.

Kysymyksessä 16 kysyttiin jatkokysymys, mihin asioimistilanteeseen tulisi erityisesti keskittyä. 30 prosenttia vastaajista halusi tilanteen liittyvän juuri virastokäynteihin. Kannatusta saivat myös työelämään liittyvät tilanteet, joita toivoivat 24 prosenttia vastanneista ja 22 prosenttia kannatusta sai vaihtoehto muuhun, mihin. Muuhun, mihin-vaihtoehdossa vastaajat

halusivat, että kaikkia tilanteita harjoiteltaisiin tasapuolisesti ja monipuolisesti. Vähiten kannatusta saivat hengelliset tilanteet (kolme prosenttia vastanneista) ja harrastuksiin liittyvät tulkkaukset (kolme prosenttia vastanneista). Asioimista terveydenhuollon piirissä toivoi 11 prosenttia ja yleisten tilaisuuksien tulkkausta haluaisi harjoitella kahdeksan prosenttia vastanneista. Asioimista virastoissa kannatti enemmistö luultavasti, koska tulkin työhön sisältyy enimmäkseen juuri tämän kaltaiset tulkkaukset. Vastaajat siis toivovat,

että eniten tulisi harjoitella työelämää vastaavia tilanteita. Alla olevasta kuvio kuudesta pystyy näkemään vastauksien jakaumat kysymyksessä.

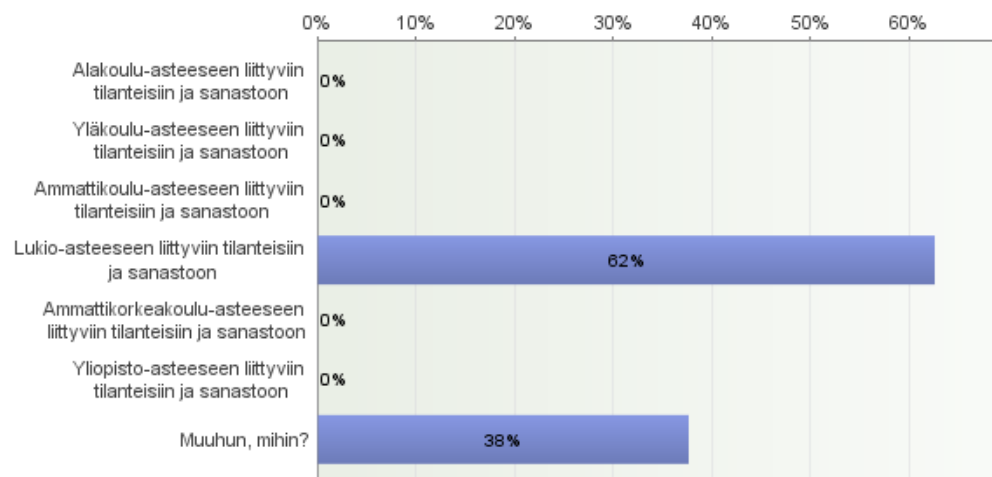
	Opettaja (N=1)	2. vuoden opiske- lija (N=8)	3. vuoden opiske- lija (N=7)	4. vuo- den opiskelija (N=21)
Asioimiseen terveyden- huollon piirissä, esimerkik- si apteekki, lääkäri, terapia	0	1	1	2
Asioimiseen virastoissa, esimerkiksi Kela, pankki, poliisilaitos	0	3	3	5
Harrastuksiin, esimerkiksi jäähkiekko, ratsastus, uinti	0	1	0	0
Hengellisiin tilaisuuksiin, esimerkiksi hautajaiset, hää, jumalanpalvelus	0	1	0	0
Työelämään liittyviin tilan- teisiin, esimerkiksi kokous, työhaastattelu, työhön perehdytys	0	1	1	7
Yleisiin tilaisuuksiin, esi- merkiksi juhlat, kulttuurita- pahtuma, yhdistykset	0	1	1	1
Muuhun, mihin?	1	0	1	6

KUVIO 6. Tulkkausharjoitusmateriaalin asioimistilanteessa tulee keskittyä erityisesti
(Kuviossa eriteltynä vastaajien hajonta vuosikursseittain)

Kysymykseen 17 oli tarkoitus vastata niiden henkilöiden, jotka olivat aiemmin annetuista vaihtoehdoista valinneet opiskelutulkkauksen. Kysymyksen vastaajamäärästä selvisi, että tähän oli vastannut enemmän henkilöitä kuin kysymyksessä 15. Uskomme tämän johtuvan siitä, että kysymyksessä 15, sai valita ainoastaan yhden vaihtoehdon ja nämä ylimääräiset vastaajat halusivat valita sekä asioimistulkkauksen että opiskelutulkkauksen.

Kysymyksessä 17 kysyttiin, mihin koulutusasteeseen tulkkausharjoitusmateriaalin tulisi kohdistua. Lukioasteeseen liittyviä tulkkaustilanteita toivoi 62 prosenttia (viisi henkilöä) ja loput 38 prosenttia vastanneista (kolme henkilöä) haluaisi harjoitella kaikkiin koulutusasteisiin liittyviä tulkkauksia tasapuolisesti. Lukioaste sai enemmistön kannatuksen ja siihen liittyvää tulkkausta pitäisi varmasti harjoitella enemmän. Yllätyimme kuitenkin vastauksista jokseenkin, koska odotimme, että vastaajat olisivat toivoneet tulkkausharjoitusmateriaalin koskevan ammattikoulutason tulkkausta. Kokemuksiemme

mukaan opiskelutulkkaukset työelämässä liittyvät useimmiten juuri ammattikouluun. Toisaalta lukioasteeseen liittyy paljon vaikeita sanoja ja monimutkaisia aiheita, joita tulkin on harjoiteltava ennen tulkkausta. Kuten monessa aiemmassa kysymyksessä, myös tässä vastaajat toivoivat yleisesti kaikkia vaihtoehtoja sisällytettäväksi tulkkausharjoitusmateriaaliin eli monipuolisesta materiaalista on pulaa ja uudelle harjoitusmateriaalille olisi kysyntää. Kuvios-
ta seitsemän pystyy näkemään kysymyksen muut vaihtoehdot, joihin ei tullut kannatusta.

KUVIO 7. Tulkkausharjoitusmateriaalin opiskelutulkkaustilanteessa tulee keskittyä erityisesti

Opiskelutulkkaukseen liittyen 25 prosenttia vastaajista haluaisi tulkkausaiheen liittyvän luonnontieteisiin, 12 prosenttia kaipasi matematiikkaan liittyviä opiskelutulkkauksia ja kieliin keskittymistä toivoi myös 25 prosenttia. Selkeä enemmistö, 38 prosenttia, haluaisi tulkkausharjoitusmateriaalin sisältävän kaikkia opiskelutulkkausaiheita. Taideaineita, uskontoa tai historiaa ei ollut valinnut yksikään. Lukioasteella opetettavat aineet käsittävät niin laajoja alueita, joten olisi tärkeää, että tulkkausharjoitusmateriaalissa on keskitytty moneen eri aihealueeseen. Näin opiskelija saa mahdollisimman laajalta alueelta harjoitusta. Myös tähän kysymykseen oli tarkoitus vastata vain niiden, jotka halusivat tulkkausharjoitusmateriaalin käsittelevän opiskelutulkkausta. Kuviossa kahdeksan, näkee kysymyksen vastauksien määrän ja hajonnan.

	Opettaja (N=1)	2. vuoden opiskelija (N=1)	3. vuoden opiskelija (N=1)	4. vuoden opiskelija (N=5)
Historiaa	0	0	0	0
Luonnontieteitä	0	0	1	1
Kieliä	0	1	0	1
Matematiikkaa	0	0	0	1
Taideaineita	0	0	0	0
Uskontoa	0	0	0	0
Muita. mitä?	1	0	0	2

KUVIO 8. Minkä koulutusasteen oppiainetta tulkkausharjoitusmateriaalin tulee käsitellä sisällöltään (Kuviossa eriteltynä vastaajien hajonta vuosikursseittain)

Kysymyksessä 19 kysyttiin, tulisiko tulkkausharjoitusmateriaalissa keskittyä erityisesti ajanilmaisuihin, kuvailuun, numeroihin ja nimiin vai rekistereihin ja sävyihin. Vaihtoehtoina oli myös, en osaa sanoa ja muuhun, mihin. Vastausprosentti kysymyksessä oli 100. Vastaukset jakautuivat melko tasaisesti, kuten kuvio yhdeksästä näkyy, mutta enemmistö, 32 prosenttia, toivoi tulkkausharjoitusmateriaalin käsittelevän rekisterejä ja sävyjä. Numeroita ja nimiä toivoi yhdeksän prosenttia. Ajanilmaisuihin keskittymistä halusi kaksi prosenttia ja en osaa sanoa-vaihtoehdon valitsi viisi prosenttia. Vaihtoehtoon kuvailu vastasi 25 prosenttia ja 27 prosenttia vastasi muuhun. Vaihtoehtoon muuhun vastanneet haluaisivat tulkkausharjoitusmateriaalin sisältävän kaikki vastausvaihtoehdot ja visuaalisuutta sekä paikantamista korostettiin. Yksi vastaajista ehdotti, että jokaiselle vaihtoehdolle tehtäisiin omat materiaalit. Vastauksien hajonta kertoo, että vastaajat ajattelevat kaikkien osa-alueiden tarvitsevan lisäharjoitusta ja monet kokevat annettujen vaihtoehtojen olevan hankalia hallita.

	Opettaja (N=1)	2. vuoden opiskelija (N=10)	3. vuoden opiskelija (N=9)	4. vuoden opiskelija (N=24)
Ajanilmaisuihin	0	0	1	0
Kuvailuun	0	3	6	2
Numeroihin ja nimiin	0	1	0	3
Rekistereihin ja sävyihin	0	3	2	9
En osaa sanoa	0	2	0	0
Muuhun, mihin?	1	1	0	10

KUVIO 9. Tulkkausharjoitusmateriaalissa tulee keskittyä erityisesti (Kuviossa eriteltynä vastaajien hajonta vuosikursseittain)

Kysymyksessä 20, halusimme selvittää minkä ikäryhmän tulkkaukseen tulee erityisesti keskittyä. Vastausmäärä oli 100 prosenttia. Vastauksissa oli hajontaa, kuten kuvio 10 esittää. Vastausvaihtoehdon, nuoret 13–19-vuotiaat, valitsi 25 prosenttia vastanneista ja vaihtoehdon, aikuiset 20–59-vuotiaat, valit-

si 39 prosenttia. Vastaajista kukaan ei valinnut vaihtoehtoa lapset 1–12-vuotiaat ja vanhuksien tulkkaukseen halusi keskittyä vain yhdeksän prosenttia vastanneista. 27 prosenttia vastanneista valitsi, en osaa sanoa -vaihtoehdon.

	Opettaja (N=1)	2. vuoden opiskelija (N=10)	3. vuoden opiskelija (N=9)	4. vuoden opiskelija (N=24)
Lapsiin (1-12-vuotiaat)	0	0	0	0
Nuoriin (13-19)	0	3	1	7
Aikuisiin (20-59)	0	4	4	9
Vanhuksiin (60 eteenpäin)	0	0	1	3
En osaa sanoa	1	3	3	5

KUVIO 10. Kielenkäytöllisesti tulkkausharjoitusmateriaalin tulee keskittyä erityisesti (Kuviossa eriteltynä vastaajien hajonta vuosikursseittain)

Kysymyksessä 21 selvitimme tuleeko tulkkausharjoitusmateriaalissa keskittyä erityisesti naisten, miesten tai molempien sukupuolien puheelle tulkkaukseen. Vastausprosentti kysymyksessä oli 100. Vastanneista 91 prosenttia (40 henkilöä) toivoi, että tulkkausharjoitusmateriaali sisältää miehien ja naisten puheelle tulkkausta, eikä ainoastaan jommankumman sukupuolen puheelle tulkkausta. Näistä 40:stä 22 oli neljännen vuoden opiskelijoita, yhdeksän oli kolmannen vuoden opiskelijoita ja yhdeksän oli toisen vuoden opiskelijoita. Kukaan vastanneista ei valinnut naisten puheelle tulkkausta. Miesten puheelle tulkkausta toivoi seitsemän prosenttia vastanneista, kaksi neljännen vuoden opiskelijaa ja yksi toisen vuoden opiskelija. Opettaja valitsi vaihtoehdon en osaa sanoa.

Koulutuksen aikana meillä on ollut suurin osa naislehtoreita ja neljän vuoden aikana viittomakielisiä miehiä näkee ainoastaan työharjoitteluissa. Tämän takia yllätyimme vastaustuloksista, koska odotimme vastaajien valitsevan miehien puheelle tulkkauksen. Enemmistö vastaajista varmaankin toivoi molempien sukupuolien tulkkausta, koska tulevaan viittomakieliseen asiakas-kuntaan kuuluu sekä miehiä että naisia.

Viimeisessä kysymyksessä vastaajat saivat vapaasti ideoida mieleisensä tulkkausharjoitusmateriaalin ja kertoa toiveistaan materiaaliin liittyen. Kysymykseen vastasi 77 prosenttia (34 henkilöä) kyselyyn osallistuneista. Enimmäkseen vastauksissa toivottiin monipuolista harjoitusmateriaalia kaikista eri aihealueista. Vastaajat korostivat erityisesti, että tulkkausharjoitusmateriaalin olisi oltava helposti saatavilla. Yhdymme vastaajien kokemuksiin, olemassa oleva materiaali on vaikeasti saatavilla ja useimmat materiaaleista ovat melko yksipuolisia sisällöllisesti. Vastaajat halusivat uudessa tulkkausmateriaalissa olevan useita tulkattavia henkilöitä ja mielellään eri-ikäisiä ja tyyllisiä kuuroja. Vastaajat, jotka ehdottivat useampia tulkattavia osapuolia tulkkausharjoitusmateriaaliin, ajattelivat, että materiaalia voitaisiin hyödyntää paritulkkausharjoituksissa.

Tulkkaustilanteen tulisi olla mahdollisimman todentuntuinen tai jopa aito, aiemmin kuvattu tulkkaustilanne. Koulussa sellaista materiaalia on hyvin rajoitetusti. Vastauksissa korostui myös taitotason merkitys. Vastaajista oli erittäin tärkeää, että tulkkausharjoitusmateriaali on sopivan haastavaa, jolloin tulkkauksesta saa onnistumisen kokemuksia. Tulkkausharjoitusmateriaalin tulisi olla kahdensuuntaista tulkkausta, jossa opiskelija saa itse toimia tulkin roolissa.

Neljännän vuoden opiskelijoiden vastauksista kävi ilmi, että tulkkausharjoitusmateriaalin tulisi olla enemmän työelämää vastaavaa. Vastauksissa toivottiin esimerkiksi kokouksia, joissa on useampi osallistuja. Tätä kautta oppisi samalla tulkkaustilanteen hallintaa ja nopeutta. Työelämää vastaavalla tulkkausharjoitusmateriaalilla tarkoitettiin, että materiaalin pitäisi sisältää enemmän erityissanastoa tiettyyn alaan liittyen. Esimerkiksi ammattikoulun eri linjoihin liittyvää sanastoa toivottiin.

Kolmannen vuosikurssin opiskelijat toivoivat sisällöllisesti laajoja tulkkausharjoitusmateriaaleja, ”kaikkea ja paljon”. Osa kolmannen vuoden opiskelijoista eritteli vastauksissaan haluavansa materiaaleihin ”uusia kasvoja”. Tulkkausharjoitusmateriaalin aihepiirien toivottiin käsittelevän ”erilaisia tilanteita maan ja taivaan väliltä taidemaalaustunnista painonvartijoihin”.

Toisen vuoden opiskelijoista noin puolet ajatteli, että tulkkausharjoitusmateriaalin tulisi olla johdonmukainen ja selkeä kokonaisuus. Yksi ehdotus oli, että kaikki opiskelijat tallentaisivat omaa tuotostaan koulumme palvelimelle ja muut opiskelijat voisivat käydä vapaasti katsomassa toisten vuosikurssien opiskelijoiden taitoja ja viittomistyytlejä. Mielestämme tästä voisi olla paljon hyötyä kielen ja tulkkauksen oppimisen kannalta. Opettaja on samoilla linjoilla, mutta erittelee vielä, että kahdensuuntaisessa tulkkausharjoitusmateriaalissa tulisi hyödyntää koulun uusia kuvan ja äänen tallennusohjelmia.

7.3. Vastausten yhteenveto

Saatujen vastausten perusteella teimme tulkkausharjoitusmateriaalista yhteenvedon. Videoidun tulkkausharjoitusmateriaalin tulisi olla kestoltaan 15–30 minuuttia ja tasoltaan keskitason tulkkaus eli sen olisi vastattava tasoltaan tavallista asioimistilannetta. Kuvan- ja äänenlaatuun tulisi panostaa niin, että se on vielä vuosienkin jälkeen käyttökelpoista. Uutta tulkkausharjoitusmateriaalia tarvitaan oppituntikäyttöön, mutta se pitää olla helposti opiskelijoiden saatavilla itsenäistä työskentelyä varten. Tulkkaustavan olisi oltava simultaani ja vastaajat painottivat kahdensuuntaisen tulkkauksen tärkeyttä. Tulkkausharjoitusmateriaalin tulisi keskittyä asioimiseen virastossa. Jos tulkkausharjoitusmateriaaleja tehtäisiin useita, niiden sisällöt voisi käsitellä monipuolisesti eri asioimistilanteita eri virastoissa kuten Kelassa, poliisilaitoksella ja pankissa. Eniten tulee keskittyä rekistereiden ja sävyjen välittämiseen tulkkauksessa, mutta materiaaliin voi sisällyttää myös kuviossa yhdeksän esitetyt muut osa-alueet. Materiaalissa pitää olla aikuisten miesten ja naisten tulkkausta. Ihanteellinen määrä tulkattavia olisi enemmän kuin yksi.

Kaikkiaan vastaukset tukivat ennakko-odotuksiamme, vain muutamissa vastauksissa yllätyimme. Vastaajilla oli melko yhteinen linja tulkkausharjoitusmateriaalin suhteen. Kaikki vastaajat toivoivat lisää materiaalia, koska ilman laadukasta harjoitusmateriaalia on vaikea kehittää tulkkaustaitoja.

8 POHDINTA

Päädyimme opinnäytetyöaiheeseemme, omien kokemusten kautta. Mielestämme tulkkipäätöksissä käytettävä opetusmateriaali on hieman vanhentunutta ja kuvanlaatu on joskus epätarkka. Harjoitusmateriaalit tukevat opiskelijoiden oppimista ja opettajien tulisikin tarjota monipuolista materiaalia opiskelijoiden saataville. Mielestämme olemassa oleva tulkkipäätöksismateriaali on usein yksipuolista ja monesti tulkkaamme vain yhdensuuntaisia kertomuksia.

Haluamme olla mukana tutkimassa, millaista uutta tulkkipäätöksismateriaalia tarvitaan. Haluamme korostaa tulkkipäätöksismateriaalin tärkeyttä opinnoissa, koska miellyttävä oppimisympäristö ja monipuolinen materiaalitarjoitus tukevat oppimista. Opinnäytetyömme yksi lähtöajatuksista oli se, että saamme opiskelijat mukaan kertomaan ideoitaan ja mielipiteitään, millaiselle tulkkipäätöksismateriaalille on tarvetta. Lähetimme kyselyn lehtoreille saadaksemme asiantuntijanäkökulman aiheeseen. Valitettavasti vain yksi lehtori vastasi kyselyyn. Mielestämme olisi ollut tärkeää saada ammattilaisen pedagoginen näkökulma kartoitukseen liittyen, koska heillä on tietoa ja taitoa tulkkipäätöksentä. Jokainen vastaus on meille tärkeä, mutta on vaikea saada kokonaisvaltaista kuvaa tulkkipäätöksismateriaalin tarpeista vain yhdestä vastauksesta.

Webropol-kysymysten rajaaminen oli haastavaa, koska olisimme halunneet kysyä vastaajilta kaikkea tulkkipäätöksismateriaaliin liittyvää. Webropol-kysymykset valitsimme enimmäkseen kokemuksiimme perustuen koulutuksessamme käytettävästä tulkkipäätöksismateriaalista. Mietimme yhdessä, mitkä tulkkipäätöksien ja viittomakieleen liittyvät osa-alueet ovat tulkkipäätöksien aikana tuottaneet meille eniten vaikeuksia, mutta yritimme pohtia asiaa myös laajemmin. Halusimme kyselyssä huomioida osa-alueita, jotka eivät välttämättä ole itsellemme haastavia, mutta muut opiskelijat tai opettajat kokevat ne yleisesti haastaviksi tulkkipäätöksessä. Neljän vuoden ajan olemme keskustelleet opiskelijatovereiden kanssa koulutuksessamme käytettävistä

tulkkausmateriaaleista ja yritimme kysymyksiä rajatessa ottaa myös näistä keskusteluista kummunneita ajatuksia huomioon.

Webropol-kysymysten asettelu oli tuottanut osalle kyselyn vastaanottajista jonkin verran ongelmia. Osa kyselyn vastaanottajista koki, että kysymysten asettelu oli liian johdattelevaa eivätkä sen takia vastanneet kyselyyn. Saimme palautetta kysymysten asettelusta vasta kyselyn analyysivaiheessa, emmekä täten voineet enää muuttaa kysymysten asettelua. Olimme itse tyytyväisiä kyselyn toteutukseen, mutta pidentäisimme vastausaikaa niin, että kysymysten asettelua olisi mahdollista korjata palautteen perusteella.

Olimme tyytyväisiä Webropol-kyselyyn vastanneiden määrään ja etenkin opiskelijoiden vastausprosentti oli mielestämme erinomainen. Avoimiin kysymyksiin oli vastattu tarkasti pohtien ja tarkastellen kysymyksiä eri näkökulmista. Vastaajat olivat jäsentäneet ajatuksensa johdonmukaisesti, joten meidän oli helppo analysoida vastaukset.

Opinnäytetyössämme avasimme termejä kyselyymme liittyen, kuten viittomakieli ja tulkkaus. Käytimme työmme tietoperustana kielen oppimisen näkökulmaa ja tehtävien vaikutusta kielenoppimiseen sekä tarkastelimme myös tulkkauksen oppimista ja tulkkausprosessia. Kielenoppimisen teoriaosuudessa keskityimme erityisesti itseohjautuvuuden näkökulmaan. Koulutukseen liittyy paljon itsenäistä työskentelyä ja opiskelijan motivaatio on tärkeää viittomakielen oppimisen kannalta.

Rajasimme työmme lopullisen tietoperustan melko myöhäisessä vaiheessa. Webropol-kysymysten laatiminen olisi ollut tuotteliaampaa, jos tietoperusta olisi ollut kokonaisuudessaan raamitettu valmiiksi ennen kyselyn lähettämistä. Olisimme näin voineet keskittyä kyselyssä tarkemmin osa-alueisiin, jotka liittyvät esimerkiksi tulkkausprosessin hallintaan ja tulkkauksen oppimiseen.

Olemme tyytyväisiä työmme tietoperustan valintaan ja mielestämme se tuki työtämme hyvin sekä johdatti sitä eteenpäin luontevalla tavalla. Tietoperusta tuki ajatustamme materiaalien tärkeydestä oppimisessa. Mitä enemmän materiaalia on opiskelijoiden saatavilla, sitä paremmat mahdollisuudet on pärjätä valmistumisen jälkeen työelämässä. Mielestämme opiskelijoiden toi-

veita ja tarpeita tulisi kuunnella enemmän. Harjoituksia pitäisi muokata niin, että kaikki pystyisivät hyötymään niistä monin eri tavoin.

Jatkona tälle opinnäytetyölle suosittelemme kehittämistyötä, joka voisi olla itse tulkkausharjoitusmateriaalin teko. Työssämme olemme kartoittaneet materiaalin tarvetta ja sisältöä. Opinnäytetyömme tuloksia voisi hyödyntää tulkkausmateriaalin kuvaustarkoituksiin. Jatkotutkimuksena opinnäytetyöllemme ehdotamme myös muiden viittomakielentulkkipäätöskoulutusta tarjoavien koulujen tulkkausharjoitusmateriaalien kartoitusta.

LÄHTEET

- Front, Tiina 2003. Itseohjautuvuus ja oppijan autonomia elämänlaajuisen oppimisen haasteena. Teoksessa Pekka Sallila (toim.) Elämänlaajuinen oppiminen ja aikuiskasvatus. Vantaa: Dark Oy, 125–151.
- Hietanen, Kaarina 2003. Tulkkausviestintä ammattina. Teoksessa Riitta Oittinen & Pirjo Mäkinen (toim.) Alussa oli käänös. Tampere: Tampere University Press, 277–293.
- Hynynen, Heidi; Pyörre, Susanna & Roslöf, Raija 2003. Elämä käsillä – Viittomakielentulkin ammattikuva. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Jantunen, Tommi 2003. Johdatus suomalaisen viittomakielen rakenteeseen. Helsinki: Finn Lectura.
- Jokinen, Markku 2000. Kuurojen oma maailma – kuurous kielenä ja kulttuurina. Teoksessa Anja Malm (toim.) Viittomakieliset Suomessa. Helsinki: Finn Lectura, 79–101.
- Kalaja, Paula; Alanen Riikka & Dufva Hannele 2011. Kieltä tutkimassa -tutkielman laatijan opas. Helsinki: Finn Lectura.
- Koro, Jukka 2000. Aikuinen oppimisen ohjaajana. Teoksessa Anneli Kajanto (toim.) Aikuisten oppimisen uudet muodot –kohti aktiivista oppimista. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino, 21–48.
- Laine, Jenni 2006. Tulkkauksen tutkimus viittomakielen tulkintyön kehittäjänä. Teoksessa Niina Hytönen & Terhi Rissanen (toim.) Käden käänteessä. Helsinki: Finn Lectura, 143–162.
- Leinonen, Satu 2003. Asioimistulkkaus – Paljon muutakin kuin asioimisen tulkkausta. Teoksessa Riitta Oittinen & Pirjo Mäkinen (toim.)

Alussa oli käännös. Tampere: Tampere University Press, 294–304.

Malm, Anja & Östman, Jan-Ola 2000. Viittomakieliset ja heidän kielensä Teoksessa Anja Malm (toim.) Viittomakieliset Suomessa. Helsinki: Finn Lectura, 9–32.

Mikkonen, Pirkko 2002. Yhteiskunta ja kuulovammainen lapsi. Teoksessa Marjatta Takala & Elina Lehtomäki (toim.) Kieli, kuulo ja oppiminen –kuurojen ja huonokuuloisten lasten opetus. Helsinki: Finn Lectura, 233–243.

Opetuksen ja opintojen kehittämisohjelma 2007–2009. Helsinki.fi. Viitattu 22.3.2013. www.helsinki.fi

Opetushallitus 2012. Kielitaidon tasojen kuvausasteikko. Viitattu 20.4.2013. www.oph.fi/download/111628_KIELITAIDON_TASOJEN_KUVAUSASTEIKKO.pdf

Raino, Päivi 2000. Carl Oscar Malm – suomalaisen viittomakielen isä. Teoksessa Anja Malm (toim.) Viittomakieliset Suomessa. Helsinki: Finn Lectura, 35–47.

Rissanen, Terhi 2000. Suomalaisen viittomakielen lauseoppia. Teoksessa Anja Malm (toim.) Viittomakieliset Suomessa. Helsinki: Finn Lectura, 147–167.

Roslöf, Raija & Veitonen, Ulla 2006. Tavoitteena toimivat tulkkauskäytännöt. Teoksessa Niina Hytönen & Terhi Rissanen (toim.) Käden käänteessä. Helsinki: Finn Lectura, 163–179.

Saresvuo, Johanna & Ojanen, Sirkka-Liisa 1988. Tulkin käsikirja. Helsinki: Gaudeamus, Painokaari.

Seal, Branda Chafin 1998. Best practices in educational interpreting. Needham Heights: Allyn & Bacon.

SoleOps 2005–2012. Diakonia—ammattikorkeakoulu. Viitattu 28.3.2013. www.diak.fi

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto, 2013. Viitattu 1.4.2013. www.sktl.fi/kaantaminen_ja_tulkkaus/

Suomen Viittomakielen Tulkit ry, i.a. Viitattu 24.3.2013 www.tulkit.net/viittomakielen-tulkit-suomessa/koulutus/

Takala, Marjatta 2002. Kieli, kuulo ja kommunikointi. Teoksessa Marjatta Takala & Elina Lehtomäki (toim.) Kieli, kuulo ja oppiminen – kuurojen ja huonokuuloisten lasten opetus. Helsinki: Finn Lectura, 25–42.

Tommola, Jorma 2004. Kieli, teksti ja kääntäminen. Turku: Painosalama Oy.

Tommola, Jorma 2006. Tulkkaus kognitiivisesta näkökulmasta. Teoksessa Niina Hytönen & Terhi Rissanen (toim.) Käden käännteessä. Helsinki: Finn Lectura, 128–142.

Winston, Elizabeth A. & Monikowski, Christine 2000. Discourse Mapping: Developing Textual Coherence Skills in Interpreters. Teoksessa Cynthia B. Roy (toim.) Innovative Practices for Teaching Sign Language Interpreters. Washington DC: Gallaudet Univeristy, 15–66.

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje

Hei!

Olemme neljännen vuoden viittomakielentulkkiopiskelijat Maria Mattelmäki ja Marika Ylikylä. Teemme opinnäytetyötä, jonka tavoitteena on kartoittaa millainen tulkkauksharjoitusmateriaali olisi ihanteellinen opetustarkoituksiin. Tämän kyselyn vastaukset luovat meille mahdollisuuden tutkia millainen materiaali hyödyntää opiskelijoita eniten.

Tarvitsemmekin nyt apuanne. Teillä Diakin opettajat ja opiskelijat on nyt mahdollisuus osallistua kartoitukseen ja saada mielipiteenne kuuluviin ja huomioon, joten toivomme että vastaatte kysymyksiin. Vastaustenne pohjalta pystymme kehittämään toiveitanne vastaavan tulkkauksharjoitusmateriaaliprototyypin.

Meille olisi todella tärkeää, jos pystytte käyttämään hetken ajastanne ja vastaamaan linkissä oleviin kysymyksiimme. Kysely on Weprobol-kysely, joten vastauksenne ovat anonymoivia ja käytämme vastauksianne ainoastaan pohjana kartoittamaan ihanteellista tulkkauksmateriaalia juuri teille.

Kysely on auki sunnuntaihin 24.3. klo 23.59 asti. Lähetämme muistutusviestin perjantaina 22.3.

Kiitos jo etukäteen!

T: Maria Mattelmäki ja Marika Ylikylä

Liite 2. Webropol-kysymykset

Tulkkausharjoitusmateriaalin kartoitus

1. Olen

- ☐ Opettaja
- ☐ 2. vuoden opiskelija
- ☐ 3. vuoden opiskelija
- ☐ 4. vuoden opiskelija

Tulkkausharjoitusmateriaalin nykytilanne Diakonia-ammattikorkeakoulussa

2. Diakin tarjoaman tulkkausharjoitusmateriaalin sisältö vastaa todellisia tulkkaustilanteita

Kyllä, miksi?

☐

Ei, miksi?

☐

3. Diakin tarjoaman tulkkausharjoitusmateriaalin aihesisällöt ovat

- ☐ Kattavia
- ☐ Suppeita
- ☐ En osaa sanoa

4. Diakin tarjoama tulkkausharjoitusmateriaali on kielisisällöltään

- ☐ Heikko
- ☐ Kohtalainen
- ☐ Tyydyttävä
- ☐ Hyvä
- ☐ Erinomainen

5. Diakin tarjoaman tulkkausharjoitusmateriaalin kuvanlaatu on

- ☐ Heikko
- ☐ Kohtalainen
- ☐ Tyydyttävä
- ☐ Hyvä
- ☐ Erinomainen

6. Diakin tarjoaman tulkkausharjoitusmateriaalin äänenlaatu on

- ☐ Heikko
- ☐ Kohtalainen
- ☐ Tyydyttävä
- ☐ Hyvä
- ☐ Erinomainen

7. Kerro vapaasti, miten Diakin tarjoaman tulkkausharjoitusmateriaalin kuvan- ja äänenlaatu vaikuttaa tulkkauksen onnistumiseen?

8. Onko Diakissa tarpeeksi monipuolista tulkkausharjoitusmateriaalia?

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei
- ☐ En osaa sanoa

9. Onko tulkkausharjoitusmateriaali helposti opiskelijan saatavilla?

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei
- ☐ En osaa sanoa

Millaista tulkkausharjoitusmateriaalia sinä haluat?

10. Uutta tulkkausharjoitusmateriaalia tarvitaan eniten

- ☐ Itsenäistä työskentelyä varten
- ☐ Oppitunti työskentelyä varten
- ☐ En osaa sanoa

11. Tulkkausharjoitusmateriaalin sisällön taso tulee olla

- ☐ Alkeistason tulkkaus
- ☐ Keskitason tulkkaus
- ☐ Edistyneen tason tulkkaus

12. Tulkkausharjoitusmateriaalin tulee olla kestoaltaan

- ☐ Alle 15min
- ☐ 15-30min
- ☐ Yli 30min

13. Tulkkausharjoitusmateriaalissa tulee keskittyä eniten

- ☐ Tulkkaukseen suomen kielestä- suomalaiseen viittomakieleen
- ☐ Tulkkaukseen suomalaisesta viittomakielestä- suomen kieleen
- ☐ Kahdensuuntaiseen tulkkaukseen

14. Tulkkausharjoitusmateriaalin tulee keskittyä enemmän

- ☐ Konsekutiivitulkkaukseen
- ☐ Simultaanitulkkaukseen

15. Tulkkausharjoitusmateriaalissa tulee keskittyä enemmän

- ☐ Asioimistulkkaukseen
- ☐ Opiskelutulkkaukseen

16. Jos vastasit kysymyksessä 15. vaihtoehtoon 1, tulkkausharjoitusmateriaalin asioimistilanteessa tulee keskittyä erityisesti

- ☐ Asioimiseen terveydenhuollon piirissä, esimerkiksi apteekki, lääkäri, terapia
- ☐ Asioimiseen virastoissa, esimerkiksi Kela, pankki, poliisilaitos
- ☐ Harrastuksiin, esimerkiksi jääkiekko, ratsastus, uinti
- ☐ Hengellisiin tilaisuuksiin, esimerkiksi hautajaiset, häät, jumalanpalvelus
- ☐ Työelämään liittyviin tilanteisiin, esimerkiksi kokous, työhaastattelu, työhön perehdytys
- ☐ Yleisiin tilaisuuksiin, esimerkiksi juhlat, kulttuuritapahtuma, yhdistykset
- ☐ Muuhun, mihin?

17. Jos vastasit kysymyksessä 15. vaihtoehtoon 2, tulkkausharjoitusmateriaalin opiskelutulkkauksen tilanteessa tulee keskittyä erityisesti

- ☐ Alakoulu-asteeseen liittyviin tilanteisiin ja sanastoon
- ☐ Yläkoulu-asteeseen liittyviin tilanteisiin ja sanastoon
- ☐ Ammattikoulu-asteeseen liittyviin tilanteisiin ja sanastoon
- ☐ Lukio-asteeseen liittyviin tilanteisiin ja sanastoon
- ☐ Ammattikorkeakoulu-asteeseen liittyviin tilanteisiin ja sanastoon
- ☐ Yliopisto-asteeseen liittyviin tilanteisiin ja sanastoon
- ☐ Muuhun, mihin?

18. Jos vastasit kysymykseen 17, minkä vastaamasi koulutusasteen oppiainetta tulkkausharjoitusmateriaalin tulee käsitellä sisällöltään

- ☐ Historiaa
- ☐ Luonnontieteitä
- ☐ Kieliä
- ☐ Matematiikkaa
- ☐ Taideaineita
- ☐ Uskontoa
- ☐ Muita. mitä?

19. Tulkkausharjoitusmateriaalissa tulee keskittyä erityisesti

- ☐ Ajanilmaisuihin
- ☐ Kuvailuun
- ☐ Numeroihin ja nimiin
- ☐ Rekistereihin ja sävyihin
- ☐ En osaa sanoa
- ☐ Muuhun, mihin?

20. Kielenkäytöllisesti tulkkausharjoitusmateriaalin tulee keskittyä erityisesti

- ☐ Lapsiin (1-12-vuotiaat)
- ☐ Nuoriin (13-19)
- ☐ Aikuisiin (20-59)
- ☐ Vanhuksiin (60 eteenpäin)
- ☐ En osaa sanoa

21. Tulkkausharjoitusmateriaalissa tulee keskittyä erityisesti

- ☐ Naisten puheelle tulkkaamiseen/spiikkaukseen
- ☐ Miesten puheelle tulkkaamiseen/spiikkaukseen
- ☐ Molempien sukupuolien puheelle tulkkaamiseen/spiikkaukseen
- ☐ En osaa sanoa

22. Tulkkauksen oppimisen kannalta ihanteellinen tulkkausharjoitusmateriaali olisi? esim. aihepiiriltään, kielisisällöltään, henkilömäärältään yms. Kerro ja ideoi vapaasti

